

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การใช้เครือข่าย Friends of Thailand เป็นกลไก
เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันในบริบท
ที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต

จัดทำโดย นายสัณห์ อรุณรักษ์ติชัย
รหัส 16010

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 16 ปี 2568
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การใช้เครือข่าย Friends of Thailand เป็นกลไกเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์
ของไทยในไต้หวันในบริบท ที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต

จัดทำโดย นายสัณห์ อรุณรักษ์ติชัย
รหัส 16010

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 16 ปี 2568
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพทุธิกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตอู๋ม เมาลานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตวรเดช วีระเวคิน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ไทยได้ประกาศตัดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี 2518 และต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี ในปี 2535 ให้การติดต่อจำกัดอยู่เฉพาะในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการ การปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต กอปรกับข้อจำกัดของการปฏิสัมพันธ์จะไม่มีผลสำคัญนัก หากผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันมีไม่มาก อย่างไรก็ตาม ไต้หวันมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยในหลายมิติ

ไต้หวันและไทยมีความสัมพันธ์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะจากพลวัตทางประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่ก่อนสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 จนสู่จุดสูงสุดในการเยือน State Visit ในปี 2506 (ค.ศ. 1963) ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวได้รับการสานต่อโดยสะท้อนได้จากผลประโยชน์ของไทยโดยเฉพาะมูลค่าการค้าการลงทุนที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนกลุ่มบุคคลในระดับผู้นำทั้งภาครัฐและเอกชนไต้หวันที่ได้กลายเป็น Friends of Thailand และมีบทบาทมากในช่วงที่ไต้หวันได้ริเริ่ม New Southbound Policy และได้หันความสนใจมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงไทย ระหว่างช่วงปี 2559-2567 (ค.ศ. 2016-2024)

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ประธานาธิบดีไล่่ ซิงเต๋อ ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไต้หวัน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2567 ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับไทยมีแนวโน้มที่จะถดถอยลง จากท่าทีของ ไทยที่เอนเอียงเข้าทางจีนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนโยบายของประธานาธิบดีไล่่ฯ ซึ่งให้ความสำคัญกับนโยบาย Non-Red Supply Chain โดยจะตั้งเงื่อนไขการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้ขึ้นอยู่กับท่าทีที่เป็นมิตรในมิติด้านการเมืองต่อไต้หวัน

การพัฒนาเครือข่าย Friends of Thailand ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ มีความอ่อนไหวน้อยให้เป็นระบบซึ่งสามารถติดตามผลได้มากขึ้นมีความจำเป็นเพื่อช่วยคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันให้มีความต่อเนื่องและเป็นกลไกที่จะรักษาผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันต่อไป ทั้งนี้ การพัฒนาเครือข่าย Friends of Thailand พร้อมการวางท่าทีที่ฝ่ายไต้หวันมองว่ามีความสมดุลจากนโยบายส่วนกลางจะเป็นช่องทางที่ฝ่ายไทยสามารถให้ความมั่นใจกับฝ่ายไต้หวันได้ว่า ถึงแม้ในบริบทปัจจุบันที่ไทยจำเป็นต้องเอนเอียงไปทางจีนมากขึ้น แต่ไทยยังคงไม่ทิ้งความเป็นมิตรกับไต้หวัน และคงให้ความสำคัญกับการทูตอย่างไม่เป็นทางการในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวัน

กิตติกรรมประกาศ

งานการศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากคำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงด้วยความละเอียดและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิวินท์ สุพทุธิกุล เอกอัครราชทูต อัม เมาลานนท์ และเอกอัครราชทูต วรเดช วีระเวคิน

ขอขอบพระคุณเอกอัครราชทูตทวีเกียรติ เจนประจักษ์ และเอกอัครราชทูต ชงชัย ชาสวัสดิ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์กับชาวไต้หวันในบริบทต่าง ๆ จากประสบการณ์ของท่านทั้งสองระหว่างการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ไทเป

ขอขอบคุณข้าราชการสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ไทเป ทั้งในปัจจุบันและอดีต ซึ่งได้เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีตลอดระยะเวลาการประจำการที่ไทเป และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการมีทัศนคติที่เหมาะสมเพื่อปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายไต้หวัน

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ผู้ร่วมหลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 16 ทุกท่านตลอดจนคณะเจ้าหน้าที่จากสถาบันเทวะวงศัวโรภารณ์ที่ได้คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจจนงานดังกล่าวสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สันต์ อรุณรักษ์ติชัย

กันยายน 2568

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	4
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา	6
2.1 ที่มา สาเหตุของประเด็นศึกษา	6
2.2 วิธีการที่จะใช้ศึกษา	7
2.3 ขอบเขตของการศึกษา	7
2.4 ภูมิหลังของเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวัน	7
2.5 กระบวนการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในยุค NSP	17
2.6 สรุปประเด็นอุปสรรคและข้อท้าทายในการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวัน	22
บทที่ 3 ข้อเสนอ	23
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	24
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	25
บรรณานุกรม	31
ภาคผนวก	33
ก. มติคณะรัฐมนตรี 17 มกราคม 2535 การทบทวนแนวทางปฏิบัติ ในการเดินทางไปไต้หวันและข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไทย	34
ข. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 13 สิงหาคม 2536 แนวทางปฏิบัติของ หน่วยราชการต่าง ๆ ในการติดต่อกับฝ่ายไต้หวัน	36
ประวัติผู้เขียน	38

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	การเสด็จพระราชดำเนินเยือนได้หวันอย่างเป็นทางการ	10
ภาพที่ 2	การเสด็จพระราชดำเนินเยือนได้หวันอย่างเป็นทางการ	10
ภาพที่ 3	หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เสด็จเยือนได้หวัน	11
ภาพที่ 4	อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทยได้หวัน บนพื้นที่เกษตรบ่นที่ราบสูงพูโซว่ซาน	11
ภาพที่ 5	ประธานาธิบดีไซ่ อึงเหวินถวายความไว้้อาลัย	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

ไทยได้ประกาศตัดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี 2518 และต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี ในปี 2535 ซึ่งวางแนวปฏิบัติที่มีความเข้มงวดยิ่งขึ้นสำหรับหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะมีปฏิสัมพันธ์กับไต้หวัน โดยให้การติดต่อจำกัดอยู่เฉพาะในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการ ตลอดจนการวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มเติม อาทิ การห้ามแสดงตนเป็นผู้แทนจากรัฐราชการไทย การงดเว้นเข้าพบฝ่ายไต้หวันในสถานที่ราชการฯ ซึ่งกลายเป็นข้อจำกัดในการส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยไต้หวัน โดยปัจจุบันปฏิสัมพันธ์ของไทยกับไต้หวันอย่างเป็นทางการ คือ การยอมรับสถานะไต้หวันเป็นเขตเศรษฐกิจภายใต้กรอบ WTO และ APEC ซึ่งไทยและไต้หวันต่างเป็นสมาชิก

สำหรับหน่วยงานผู้แทนไทยในไต้หวัน ตั้งแต่การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อปี 2518 รัฐบาลไทยได้มอบหมายให้สำนักงานการบินไทยในไทเปเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของไทยในไต้หวัน ตราบจนเมื่อปี 2535 ได้มีการตั้งสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย โดยมีผู้อำนวยการใหญ่เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย ซึ่งเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ระดับ 9 จนต่อมา ได้มีการยกระดับเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ระดับ 10 เทียบเท่าเอกอัครราชทูต และมีหน้าที่กำกับดูแลส่วนราชการไทยในไต้หวันทั้งจากกระทรวงการต่างประเทศ และส่วนราชการอื่น ๆ

1.1.1 ความสัมพันธ์ไทย-ไต้หวัน ปัจจุบัน

การปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต กอปรกับข้อจำกัดของปฏิสัมพันธ์ตามมติคณะรัฐมนตรีในข้างต้นจะไม่มีความสำคัญนัก หากผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันมีไม่มาก อย่างไรก็ตามไต้หวันมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจของไทยในหลายมิติ ดังนี้ ไต้หวันเป็นคู่ค้า ลำดับที่ 5 ของไทย มีมูลค่าการค้ารวมราว 8 แสนล้านบาท ในปี 2567 เป็นนักลงทุนต่างชาติ ลำดับที่ 4 ของไทย มีมูลค่าการลงทุนรวมราว 48,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ในช่วงระยะที่ผ่านมา การลงทุนของไทยในไต้หวันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในสาขาพลังงาน อาทิ บริษัท GPSC จำกัด (มหาชน) ลงทุนโครงการผลิตพลังงานลมมูลค่าราว 16,000 ล้านบาท บริษัท EGCO จำกัด (มหาชน) ลงทุนโครงการพลังงานลม มูลค่าราว 48,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ไต้หวันเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ลำดับที่ 7 มีจำนวนนักท่องเที่ยวไต้หวันเยือน ประเทศไทยกว่า 1.1 ล้านคน เมื่อปี 2567 โดยมีเที่ยวบินตรง

ระหว่างไทยกับไต้หวันกว่า 160 เทียวบินต่อสัปดาห์ เป็นตลาดแรงงานถูกกฎหมายที่ใหญ่ที่สุดของไทย มีแรงงานไทยกว่า 70,000 คน และส่งเงินกลับประเทศไทยเป็นมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาทต่อปี กอปรกับเป็นอีกหนึ่งแหล่งสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนด้านนวัตกรรมและการวิจัยของไทย จากการที่รัฐบาลไต้หวันมีนโยบายผลักดันให้ไต้หวันเป็นศูนย์กลางของ Semiconductor และ AI ของโลก

อีกประเด็นหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ ในแง่ของกฎหมายระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่าไทยจะไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน และไต้หวันมิได้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ไต้หวันมีองค์ประกอบครบถ้วนของความเป็นรัฐ โดยปัจจุบันมี 12 ประเทศ ให้การรับรองไต้หวัน จึงมีความละเอียดอ่อนเป็นพิเศษในแง่ที่ไทยจะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยเฉพาะหากพิจารณาถึงสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์โลกปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์ในช่องแคบไต้หวันได้กลายเป็นประเด็นที่คู่กรณีหาอำนาจทั้งจีนและสหรัฐฯ ต่างให้ความสำคัญ และการแสดงท่าทีของไทยในประเด็นดังกล่าวอาจจะสะท้อนถึงการเอนเอียงไปทางมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วย

1.1.2 นโยบายไต้หวันต่อประเทศไทย

หลังจากความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐที่ได้ถดถอยลงตั้งแต่มีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต ไต้หวันได้เริ่มกลับมาให้ความสนใจกับประเทศไทยอย่างจริงจัง ในปี 2559 (ค.ศ. 2016) หลังจาก ไช่ อิงเหวิน จากพรรค Democratic Progressive Party (DPP) ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดี ด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นจากกระแสตีกลับ (backlash) ของสังคมไต้หวันที่เริ่มระแวงจีนจากนโยบายเอียงจีนของประธานาธิบดีหม่า อิงจีว จากพรรค KMT จนสังคมไต้หวันเริ่มหวาดระแวงว่า จะมีการเปิดเสรีให้คนจีนเข้ามาแย่งงานคนไต้หวัน

โดยเมื่อประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน เข้ารับหน้าที่ ไต้หวันได้ประกาศนโยบาย New Southbound Policy (NSP) เพื่อดึงตัวให้ออกห่างจากจีนไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์แทน จากนโยบายดังกล่าว จึงนำมาสู่การลงทุนจากไต้หวันที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มประเทศ NSP พร้อมการลดลงของการลงทุนในจีนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2559-2567 (ค.ศ. 2016-2024) โดยหนึ่งในจุดหมายยอดนิยมของการลงทุนของไต้หวันในภูมิภาค คือ ไทย โดยมีเวียดนามเป็นคู่แข่งสำคัญ

อย่างไรก็ตาม หลังจาก ไไล ชิงเต๋อ ชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีไต้หวัน เมื่อต้นปี 2567 และเข้ารับตำแหน่งในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน ได้ลดความสำคัญเกี่ยวกับ NSP ลงโดยแทบจะไม่มีการกล่าวถึง NSP ในเวทีสาธารณะอีก ทั้งนี้ สำหรับนโยบายที่ประธานาธิบดีไลฯ ให้ความสำคัญมากกว่า คือ การสร้าง Non Red Supply Chain หรือการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ปราศจากจีน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสาะหาพันธมิตรในการป้องกันจีน ซึ่งไต้หวันได้เลือกที่จะสร้างตัวเองเป็นศูนย์กลางการผลิต Semiconductor และ AI (ส่วนของ hardware ที่เป็นชิปประมวลผลสำหรับ AI) ของโลก เนื่องจากเป็นสินค้ายุทธศาสตร์ที่ทั่วโลกต้องการสูง โดยมีเป้าหมายที่จะใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็น

เงื่อนไขแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรของไต้หวัน ซึ่งไต้หวันประสบผลสำเร็จด้วยดีกับสหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหภาพยุโรปตลอดจนกับอินเดียในระดับหนึ่ง

1.1.3 นโยบายของไทยต่อไต้หวัน

ในส่วนของนโยบายของไทยต่อไต้หวัน สามารถแยกออกเป็นสองบริบท ในบริบทวิภาคิ เป็นที่ชัดเจนว่ารัฐบาลไทยทุกยุคได้ยึดนโยบายจีนเดียว และให้ความสำคัญกับจีนเป็นหลัก แต่ยังคงหวังพึ่งพาไต้หวันในด้านเศรษฐกิจ สำหรับในบริบทของการเมืองระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันยังเกี่ยวข้องถึงการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจสหรัฐฯ กับจีน โดยไทยมีนโยบายที่จะรักษาสสมดุลในความสัมพันธ์กับมหาอำนาจทั้งสอง อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังการวางสมดุลของฝ่ายไทยกลับถูกตั้งคำถาม และมิได้รับการตอบรับเท่าที่ควรจากไต้หวันและกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรซึ่งเห็นว่าไทยเอนเอียงเข้าข้างจีน

ประเด็นซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับไต้หวันต่อไทย ซึ่งฝ่ายไทยยังมิได้ตระหนักนัก คือ ท่าทีของไทยต่อสถานะของไต้หวันที่ปรากฏในเอกสารถ้อยแถลงระหว่างไทยกับจีน ซึ่งไทยได้เพิ่มความเอนเอียงเข้าข้างจีนอย่างชัดเจนในระยะหลัง ส่งผลให้ไต้หวันและกลุ่มประเทศพันธมิตรตะวันตกเห็นว่า เป็นการแสดงออกถึงการเลือกข้างจีนอย่างชัดเจน โดยในปี 2562 (ค.ศ. 2019) และช่วงก่อนหน้า การแสดงท่าทีของไทยต่อประเด็นไต้หวันจะมีลักษณะที่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงที่จะพาดพิงไต้หวันโดยตรง โดยในถ้อยแถลงร่วมไทยจีน เมื่อปี 2562 ระบุว่า “The Thai side reiterated its firm adherence to the One-China Policy and support to the peaceful development of Cross-Straits relations and the peaceful reunification of China” ต่อมา ในถ้อยแถลง เมื่อปี 2565 (ค.ศ. 2022) ในระหว่างการเยือนประเทศไทยของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้ยกระดับเป็น “The Thai side firmly upholds the One China Policy, and recognises Taiwan as an inalienable part of China” และต่อมาในระหว่างการเยือนจีนของนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2568 ได้มีถ้อยแถลงร่วมไทยจีน ระบุว่า “Thailand firmly upholds the One-China Policy, recognising the Government of the People’s Republic of China as the sole legal government representing the whole of China and Taiwan as an inalienable part of China, and will not support any call for the independence of Taiwan.”

1.1.4 ประเด็นปัญหา

พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันในข้างต้นบ่งชี้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับไทยมีแนวโน้มที่จะถดถอยลง จากท่าทีของไทยที่มีการยกระดับการเอนเอียงเข้าข้างจีนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนโยบายของประธานาธิบดีโล่ฯ ซึ่งให้ความสำคัญกับนโยบาย Non-Red Supply Chain โดยจะตั้งเงื่อนไขการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้ขึ้นอยู่กับท่าทีที่เป็นมิตรทางการเมืองต่อไต้หวัน ทั้งนี้ พัฒนาการดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงที่ไทยต้องพึ่งพาเศรษฐกิจของไต้หวันมากขึ้น

โดยนอกจากผลประโยชน์ของไทยที่ได้กล่าวถึงในข้อ 2 ข้างต้นแล้ว หากได้หวั่นประสบผลสำเร็จในการผูกขาดเทคโนโลยีการผลิตเซมิคอนดักเตอร์และชิป AI ขั้นสูง จะส่งผลให้ไทยมีความจำเป็นต้องพึ่งพาผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิดนี้จากไต้หวันมากขึ้นด้วย

ในแง่ของนโยบายการต่างประเทศในห้วงที่ประเด็นไต้หวันได้กลายเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญของการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ หลายประเทศในโลกจากภูมิภาคต่าง ๆ ได้ปรับเปลี่ยนท่าทีในประเด็นช่องแคบไต้หวันให้มีความสมดุลมากขึ้น โดยที่ผ่านมามีการเรียกขานกลุ่มนี้ว่า like minded countries นำโดยสหรัฐฯ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ออสเตรเลียและฟิลิปปินส์

ท่ามกลางพลวัตความสัมพันธ์ไทยไต้หวันที่ผันผวนและถดถอยลงสวนทางกับผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น และนานาประเทศกลุ่ม like minded countries ได้เริ่มปรับท่าทีในประเด็นไต้หวันให้มีความสมดุลมากขึ้น จึงอาจจะถึงเวลาที่ไทยต้องพิจารณาการแสดงท่าทีภายใต้ข้อจำกัดของนโยบายจีนเดียวให้สะท้อนกับผลประโยชน์ในปัจจุบันของไทยในไต้หวันได้มากขึ้น โดยคงต้องมีกลไกที่สามารถจะรักษาความสัมพันธ์กับไต้หวันไว้ในห้วงที่นโยบายกระแสหลักของไทยโน้มเอียงไปในทางจีน

ในการศึกษาฉบับนี้จึงขอเสนอ การสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ มีความอ่อนไหวน้อย เพื่อช่วยคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันให้มีความต่อเนื่องและใกล้ชิดเพื่อเป็นกลไกที่จะรักษาผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันต่อไป ทั้งนี้ การสร้างเครือข่าย Friends of Thailand เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ฝ่ายไทยสามารถให้ความมั่นใจ (reassure) กับฝ่ายไต้หวันได้ว่า ถึงแม้ในบริบทปัจจุบันที่ไทยจะมีแถลงการณ์ต่าง ๆ เอนเอียงไปทางจีนมากขึ้น แต่ไทยยังคงไม่ทิ้งความเป็นมิตรกับไต้หวัน และให้ความสำคัญกับการทูตอย่างไม่เป็นทางการ (informal diplomacy) ในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันต่อไป นอกจากนี้ การใช้การทูตอย่างไม่เป็นทางการยังเป็นการแสดงออกช่องทางหนึ่งถึงกลยุทธ์ความคลุมเครือ (strategic ambiguity) ของไทยในประเด็นไต้หวัน ซึ่งเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ และจะรักษาภาพลักษณ์ของการมีสมดุลของไทยที่จะไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกินไป

1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ

การศึกษาการใช้เครือข่าย Friends of Thailand เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของไทยในไต้หวัน จะสอดคล้องกับการดำเนินยุทธศาสตร์ตามแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ ใน 2 ข้อ ดังนี้

1.2.1 แผนย่อยความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญ ในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งจากใน

บริบทข้างต้น จะเห็นว่า ผลประโยชน์ของไทยในได้หวั่น ทั้งในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการเป็นตลาดแรงงาน ตลอดจนเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ต่างสอดคล้องและจำเป็นสำหรับการให้แผนย่อยในข้อดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล

1.2.2 แผนย่อย ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง และสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น โดยมีแนวทาง คือ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ มุ่งให้ไทยในฐานะประเทศขนาดกลาง ดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างสมดุลและเชื่อมโยงกันทั้งในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งปัจจุบันประเด็นได้หวั่นได้กลายเป็นประเด็นภูมิรัฐศาสตร์โลกที่มหาอำนาจทั้งสองฝ่ายต่างให้ความสำคัญ ดังนั้น การแสดงท่าทีใด ๆ ต่อประเด็นได้หวั่นจะกระทบถึงการแสดงท่าทีที่สมดุลของไทยต่อประเด็นภูมิรัฐศาสตร์โลก ซึ่งประเทศมหาอำนาจอาจจะตีความว่า ไทยเอนเอียงไปทางมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วย ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มความระมัดระวังให้มีการแสดงออกสมดุลที่เหมาะสมตามพลวัตเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของไทยต่อไป

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา

2.1 ที่มา สาเหตุของประเด็นศึกษา

ในบทที่ 1 ได้นำเสนอปัญหาจากการที่ในระยะหลังตั้งแต่ปี 2565 นโยบายการต่างประเทศของไทยมีท่าทีเอนเอียงไปทางจีนมากขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของไทยในไต้หวันเพิ่มขึ้นเช่นกัน จึงส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวัน ภายใต้กรอบข้อจำกัดของนโยบายจีนเดียวให้มีความสมดุลเพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทยไว้ได้ โดยผู้ศึกษาได้เสนอการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand เป็นกลไกหลักเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว ซึ่งในส่วนของบทนี้ จะได้ขยายความถึงหลักคิดและการวางขอบเขตการศึกษาก่อนที่จะมีการวิเคราะห์ในประเด็นการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวันต่อไป โดยนิยามเครือข่าย Friends of Thailand หมายถึง คุศโลบายทางการทูตผ่านช่องทางไม่เป็นทางการ (informal diplomacy) ระหว่างผู้แทนของประเทศไทยในท้องถิ่นที่ประจำการอยู่กับผู้นำในภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศที่ประจำการอยู่ เพื่อสร้างเครือข่ายของกลุ่มคนที่จะไว้วางใจ มีทัศนคติที่ดีและเป็นมิตรกับประเทศไทย ผ่านกิจกรรมไม่เป็นทางการ (อาทิ การออกรอบกอล์ฟ การเข้าร่วมงานเลี้ยงขนาดเล็ก) เพื่อสร้างความใกล้ชิด เป็นโอกาสในการนำเสนอข้อมูลด้านที่เป็นบวกเกี่ยวกับประเทศไทย สร้างความเชื่อมั่น รับประทาน ความเป็นมิตร ด้วยความคาดหวังว่า เมื่อมีสถานการณ์จำเป็น บุคคลเหล่านี้จะเป็นปากเป็นเสียงตลอดจนการแสดงท่าทีอื่นใดที่จะเป็นคุณต่อประเทศไทย

สำหรับความจำเป็นของกระบวนการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand เป็นผลจากข้อจำกัดจากนโยบายจีนเดียวของไทยซึ่งส่งผลให้ไทยไม่สามารถมีความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐกับไต้หวันได้ จึงขาดช่องทางต่าง ๆ ในการปฏิสัมพันธ์ดังเช่นการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย โดยเฉพาะการขาดการเยือนระดับสูงต่าง ๆ ที่จะใช้กระชับความสัมพันธ์กับไต้หวันได้ ในขณะเดียวกัน ด้วยผลประโยชน์ที่ไทยมีในไต้หวันที่มีมูลค่าค่อนข้างสูง ดังนั้น การสร้างและให้ความมั่นใจกับไต้หวันจึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ไทยต้องเผชิญเพื่อคงไว้ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันให้ขับเคลื่อนต่อไปได้แม้ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ

2.2 วิธีการที่จะใช้ศึกษา

จากนิยามการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในช่วงต้นซึ่งเป็นกลยุทธ์การทูตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะเทียบเคียงได้กับหลักแนวคิด Track II Diplomacy ตามที่ Joseph Montville (Montville, 1991) กับ Peter Jones (Jones, 2015) ได้นำเสนอซึ่งหมายถึง การปฏิสัมพันธ์ทางการทูตนอกเหนือจากช่องทางที่เป็นทางการ ครอบคลุมถึงการปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานที่มีใช้รัฐอาทิ นักวิชาการ นักธุรกิจ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำของรัฐที่เกษียณแล้ว และ NGO โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสร้างความไว้วางใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาทางออกให้กับประเด็นละเอียดอ่อนในบรรยากาศที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองน้อยกว่าช่องทางทางการ ความยืดหยุ่นของการทูตอย่างไม่เป็นทางการดังกล่าว จะเปิดโอกาสและความคิดสร้างสรรค์สำหรับการแก้ไขปัญหาและวางรากฐานสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป

2.3 ขอบเขตของการศึกษา

สำหรับช่วงเวลาของการศึกษาในเรื่องการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวัน จะมุ่งไปที่ช่วงระหว่างปี 2559 (ค.ศ. 2016) จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ไต้หวันได้หันกลับมาให้ความสนใจกับไทย หลังจากที่ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน และพรรค DPP ได้เข้ามาบริหารไต้หวันและได้นำนโยบาย New Southbound Policy (NSP) มาเพื่อเพิ่มปฏิสัมพันธ์ให้มากขึ้นกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกับลดการพึ่งพาจีน ตามที่ได้เกริ่นเสนอไปในบทแรกบางส่วนแล้วว่า ความใกล้ชิดขึ้นดังกล่าวนอกจากนำมาซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันที่ใกล้ชิดขึ้นและถูกสะท้อนโดยมูลค่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังนำมาซึ่งความอ่อนไหวและความกดดันต่อไทยจากฝ่ายไต้หวันซึ่งคาดหวังให้ไทยแสดงท่าทีตอบรับไต้หวันมากขึ้น โดยที่ไทยได้ยึดถือนโยบายจีนเดียวอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด

2.4 ภูมิหลังของเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวัน

ก่อนที่จะเข้าสู่การศึกษาการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand จะต้องทำความเข้าใจถึงบริบททางประวัติศาสตร์ในความสัมพันธ์ระหว่างไต้หวันกับไทย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ได้สร้างมรดก (legacy) สืบทอดที่ได้หล่อหลอมทัศนคติและมุมมองของไต้หวันที่มีต่อคนไทยและประเทศไทยให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะจนได้บ่มเพาะผู้นำไต้หวันทั้งจากภาครัฐและเอกชนจำนวนมากให้เป็นมิตรของประเทศไทย

ถึงแม้ว่าไต้หวันจะได้ประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยมาตั้งแต่ปี 2518 (ค.ศ. 1975) แต่ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นจากในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ซึ่งไทยและไต้หวันเคยเป็นมิตรประเทศสำคัญในช่วงสงครามเย็นได้กลายเป็นมรดกซึ่งสร้าง goodwill ของไทยให้กับกลุ่มผู้มีอำนาจดั้งเดิม

ของไต้หวัน (conservative establishment ส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสระดับสูงในพรรค KMT ซึ่งได้อพยพมาจากจีนพร้อมประธานาธิบดีเจียง ไคเชก ทั้งนี้ พรรค KMT ปกครองไต้หวันแต่เพียงพรรคเดียวตั้งแต่ปี 2492-2543 (ค.ศ. 1949-2000) และเคยเป็นรัฐบาลในระบอบการเลือกตั้งระหว่างปี 2551-2559 (ค.ศ. 2008-2016) ซึ่งปัจจุบันกลุ่มลูกหลานของบุคคลเหล่านี้ยังมีบทบาทในพรรคด้วย

2.4.1 การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-สาธารณรัฐจีน

ไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีนที่นำโดยพรรค KMT เมื่อปี 2489 (ค.ศ. 1946) (ตั้งแต่ก่อนที่สาธารณรัฐจีนจะพ่ายแพ้สงครามกลางเมืองให้กับพรรคคอมมิวนิสต์จีนและอพยพไปไต้หวัน) โดยก่อนหน้านี้ ในช่วงระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 ได้มีการเริ่มปฏิสัมพันธ์ผ่านขบวนการเสรีไทยในกรุงเทพฯ ซึ่งได้พยายามใช้ช่องทางของสาธารณรัฐจีนหนึ่งในประเทศกลุ่มสัมพันธมิตรในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร (สงวน ตุลารักษ์ 2568) ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวได้วางรากฐานที่ดีในความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีน และส่งผลให้ฝ่ายสาธารณรัฐจีนไม่เห็นว่าเป็นผู้แพ้สงครามหลังการสิ้นสุดลงของสงครามโลก ครั้งที่สอง ก่อนที่ต่อมาไทยจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีน หนึ่งในผู้ก่อตั้งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในเงื่อนไขสำหรับการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติของไทย เนื่องจากสาธารณรัฐจีนมีอำนาจอัยยับยั้ง (veto) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหประชาชาติของไทยในขณะนั้น (Fineman, 1997: 18)

หลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตดังกล่าวเพียง 3 ปี สาธารณรัฐจีนได้พ่ายแพ้ในสงครามกลางเมืองของจีน ส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนยึดพื้นที่ส่วนใหญ่ของจีนได้และสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ 1 ตุลาคม 2492 (ค.ศ. 1949) จนกลายเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามเย็นในภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้ เมื่อสาธารณรัฐจีนได้พ่ายแพ้สงครามกลางเมือง จึงได้มีการถอยกำลังทหารส่วนใหญ่ไปในสองเส้นทาง คือ การอพยพสู่เกาะไต้หวัน และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาสู่บริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำของชายแดนพม่า ลาว และภาคเหนือของไทย โดยรัฐบาลสาธารณรัฐจีนในขณะนั้นยังคงมีนโยบายที่จะเข้ายึดพื้นที่ของจีนคืน

ยุทธศาสตร์การยึดพื้นที่ในจีนคืน โดยก่อการจากฐานที่มั่นในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำของสาธารณรัฐจีน ได้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาค และภายใต้ความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯ (CIA) ไทยและสาธารณรัฐจีนได้นำไปสู่ปฏิบัติการ Operation Paper ในปี 2494-2495 (ค.ศ. 1951-1952) ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางทหารเพื่อเข้าโจมตีมณฑลยูนนานของจีนโดยใช้พื้นที่ภาคเหนือของไทยเป็นฐานที่มั่นในการส่งยุทโธปกรณ์และการเตรียมความพร้อม ซึ่งได้มีการเข้าโจมตีมณฑลยูนนานสามครั้งในช่วงดังกล่าว แต่ประสบความล้มเหลวไม่สามารถยึดพื้นที่ไว้ได้ ถึงแม้ว่าปฏิบัติการดังกล่าวจะไม่ประสบผล (Fineman, 1997: 137-143) แต่เป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญของการกระชับความสัมพันธ์เชิงพันธมิตรที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างไทยกับไต้หวัน

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว ได้นำไปสู่ยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันได้พัฒนาสู่จุดสูงสุด ด้วยการเยือนอย่างเป็นทางการระดับประมุข (State Visit) เมื่อวันที่ 5-8 มิถุนายน 2506 (ค.ศ. 1963) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างเป็นทางการ โดยประธานาธิบดีและมาตามเจียงไคเช็คได้ถวายการต้อนรับอย่างสมพระเกียรติ (Taiwan Review, 1 July 1963) และผลจากการเยือนดังกล่าว มิเพียงแต่นำมาซึ่งการตอกย้ำความสำคัญของมิตรภาพไทยไต้หวันในการร่วมรับมือภัยคุกคามช่วงสงครามเย็น แต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นซึ่งต่อมาได้นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในภาคเหนือของไทยผ่านการตั้งมูลนิธิโครงการหลวงโดยมีไต้หวันเป็นผู้ให้การสนับสนุนหลักด้านบุคลากรและเทคโนโลยี จนได้กลายเป็นอีกหนึ่งช่องทางการปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระดับสูงสุดตลอดรัชสมัย ซึ่งแม้กระทั่งหลังจากที่ไต้หวันและไทยได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตแล้ว การแลกเปลี่ยนผ่านช่องทางของมูลนิธิโครงการหลวงยังคงมีความใกล้ชิดกันมาตลอด โดยหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ได้เสด็จเยือนไต้หวันหลายสิบครั้งในนามของมูลนิธิโครงการหลวงตราบจันสิ้นชีพิตักษัย ซึ่งไต้หวันให้ความสำคัญกับช่องทางการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวมาโดยตลอด สะท้อนได้จากการถวาย Friendship Medal of Diplomacy อีสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดสำหรับชาวต่างชาติแด่หม่อมเจ้าภีศเดชฯ ในปี 2555 (Taiwan Panorama, 2012) ตลอดจนมีการสร้างอนุสรณ์สถานมิตรภาพไทยไต้หวัน บนพื้นที่เกษตรบนที่ราบสูงฟูโซ่วซาน (พื้นที่พัฒนาต้นแบบซึ่งมูลนิธิโครงการหลวงได้นำมาประยุกต์กับพื้นที่สูงในภาคเหนือของไทย) ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของไต้หวัน

ภาพที่ 1 การเสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างเป็นทางการ

พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างเป็นทางการ โดยประธานาธิบดีและมาตามเจียงไคเช็ค ได้ถวายการต้อนรับอย่างสมพระเกียรติ

ที่มา: ภาพจาก Taiwan Review, 1 July 1963

ภาพที่ 2 การเสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างเป็นทางการ

พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างเป็นทางการ โดยประธานาธิบดีและมาตามเจียงไคเช็ค ได้ถวายการต้อนรับอย่างสมพระเกียรติ

ที่มา: ภาพจาก Taiwan Review, 1 July 1963

ภาพที่ 3 หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เสด็จเยือนไต้หวัน

นาย David Lin รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไต้หวันรับเสด็จหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เพื่อรับการถวาย Friendship Medal of Diplomacy อีสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดสำหรับชาวต่างชาติของไต้หวัน

ที่มา: ภาพจาก Taiwan Panorama, 2012

ภาพที่ 4 อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทยไต้หวัน บนพื้นที่เกษตรบนที่ราบสูงฟูโซ่วซาน

อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทยไต้หวัน บนพื้นที่เกษตรบนที่ราบสูงฟูโซ่วซาน (พื้นที่พัฒนาดันแบบซึ่งมูลนิธิโครงการหลวงได้นำมาประยุกต์กับพื้นที่สูงในภาคเหนือของไทย) ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของไต้หวัน

ที่มา: ภาพจาก กล้องของผู้ศึกษา

2.4.2 ปฏิสัมพันธ์ไทย-ไต้หวัน ภายหลังการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต

ถึงแม้ว่าไต้หวันและไทยจะได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ตั้งแต่ปี 2518 (ค.ศ. 1975) ฝ่ายไต้หวันได้ให้ความสำคัญกับช่องทางการปฏิสัมพันธ์ผ่านมูลนิธิโครงการหลวงตราบนาน สี่รัชสมัย โดยผู้แทนสำนักงานไต้หวันในประเทศไทยที่ได้ประจำการในช่วงดังกล่าว และคณะเจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคฝ่ายไต้หวันที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับมูลนิธิโครงการหลวงต่างจะซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ได้รับพระราชทานวโรกาสเข้าเฝ้าฯ เป็นความภาคภูมิใจที่บุคคลเหล่านี้มีติดตัวไปตลอดชีวิต และเมื่อกลับสู่สังคมไต้หวันแล้ว หลายคนได้มีโอกาสเข้าดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นในภาครัฐไต้หวัน และได้้นำความประทับใจตลอดจนประสบการณ์ที่ดีจากประเทศไทยถ่ายทอดสู่สังคมไต้หวันต่อไป

ในส่วนของการปฏิสัมพันธ์พิเศษผ่านช่องทางของมูลนิธิโครงการหลวงนั้น ยังนำมาซึ่งการเยือนไต้หวันระดับสูงอย่างไม่เป็นทางการอีกสองครั้ง กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อครั้งยังดำรงพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างไม่เป็นทางการ ในปี 2527 (ค.ศ. 1984) และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนไต้หวันอย่างไม่เป็นทางการ ในปี 2530 (ค.ศ. 1987) (Kruarattikan, 2019)

ในส่วนการปฏิสัมพันธ์โดยหน่วยงานภาครัฐ ถึงแม้ว่าจะมีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต เมื่อปี 2518 แต่ภาครัฐของไทยยังคงไม่ทิ้งแนวคิดที่จะหวนกลับมาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันตราบนานถึงช่วงที่เวียดนามได้เข้ายึดครองกัมพูชาจากเขมรแดง จนส่งผลให้ภัยคุกคามจากสงครามเย็นได้มาประชิดชายแดนไทย ในปี 2521 (ค.ศ. 1978) และไทยต้องหันไปพึ่งพาจีนมากขึ้น โดยในช่วงดังกล่าว ไทยได้มีการส่งคณะผู้แทนลับเพื่อไปเจรจาความเป็นไปได้ที่จะกลับไปสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันสองครั้ง ครั้งแรกนำโดยพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขณะที่ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในปี 2519 (ค.ศ. 1976) และ สมัคร สุนทรเวช เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในปี 2520 (ค.ศ. 1977) (Kruarattikan, 2022) แต่เมื่อภัยคุกคามจากเวียดนามได้กลายเป็นประเด็นหลักในด้านการต่างประเทศของไทยในขณะนั้นแล้ว ผู้นำฝ่ายไทยจึงไม่มีทางเลือกที่จะเข้าข้างกับจีนเต็มตัวเพื่อให้จีนช่วยป้องปรามภัยคุกคามเฉพาะหน้าจากเวียดนาม นำมาซึ่งการยุติความพยายามใด ๆ ที่จะหวนกลับมาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับไต้หวันตั้งแต่นั้นมา

2.4.3 ยุคหลังการสิ้นสุดสงครามเย็น (ต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1990)

ในช่วงการหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่จีนได้ผ่านพ้นกระบวนการเปลี่ยนผ่านภายในจนมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยภายหลังการปราบปรามการประท้วงรัฐบาลจีนของนักศึกษาที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในปี 2532 (ค.ศ. 1989) ได้ส่งผลให้กลุ่มของเติ้ง เสี่ยวผิง

สามารถกุมอำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จ จีนจึงเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ และได้เริ่มผลักดันประเด็นไต้หวันให้กลายเป็นผลประโยชน์หลักในนโยบายการต่างประเทศของตน โดยมีความพยายามใช้มาตรการเศรษฐกิจและการเมืองเป็นกลไกในการกดดันประเทศต่าง ๆ ให้สนองต่อนโยบายจีนเดียวมากขึ้น

ในช่วงดังกล่าว ไทยจึงได้เริ่มตระหนักถึงปัญหานั้นจะเกิดจากท่าทีต่อนโยบายจีนเดียว ซึ่งนับตั้งแต่การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และรัฐบาลไทยได้แต่งตั้งให้สำนักงานการบินไทยที่ไทเปเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ทั้งหมดของไทยในไต้หวัน ไทยไม่มีสำนักงานผู้แทนที่เป็นทางการตลอดจนขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในนโยบายการต่างประเทศของไทยในไต้หวัน ตลอดจนรัฐบาลไทยมิได้มีแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันในบริบทที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต จึงส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันภายใต้นโยบายจีนเดียวในช่วงนี้ไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เนื่องจากไทยยังไม่ได้ตระหนักถึงความอ่อนไหวและแรงกดดันที่จะมาจากจีน

2.4.4 ปี 2535 กับมติคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันและการตั้งสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย

ตราบจนกระทั่งปี 2535 (ค.ศ. 1992) ไทยจึงได้มีท่าทีต่อนโยบายจีนเดียวที่ชัดเจนขึ้น โดยได้มีการออกมติคณะรัฐมนตรีในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันที่เคร่งครัดมากยิ่งขึ้นในการปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายไต้หวัน โดยให้จำกัดอยู่เฉพาะเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการ รวมถึงการวางตัว การแสดงตนของหน่วยงานภาครัฐ (ภาคผนวก ก) และเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2535 ได้ตั้งสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยเป็นสำนักงานผู้แทนที่ดูแลผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันแทนสำนักงานการบินไทย (เวปไซต์สำนักงานการค้าฯ) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำกับดูแลการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันให้สอดคล้องกับท่าทีรัฐบาล ด้วยการส่งคณะผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศไปประจำการที่ไต้หวัน มีหัวหน้าคณะเป็นข้าราชการ ระดับ 9 (ก่อนจะปรับมาเป็น ระดับ 10 เทียบเท่าเอกอัครราชทูตในช่วงต่อมา) ซึ่งนอกเหนือจากการกำกับดูแลการปฏิสัมพันธ์ให้จำกัดอยู่เฉพาะเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการแล้ว ในช่วงดังกล่าวมีแรงงานไทยไปทำงานในไต้หวันมากขึ้น จนส่งผลให้มีการกีดกันงานกงสุล คุ่มครองดูแลคนไทยเพิ่มขึ้นอีกภารกิจหนึ่ง

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2535 (ภาคผนวก ก) กำหนดแนวทางการปฏิสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐของไทยต่อไต้หวัน ซึ่งยังมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน โดยประกอบด้วย แนวปฏิบัติ 8 ข้อ ซึ่งใน 6 ข้อแรกมีความชัดเจนเพื่อการวางแนวปฏิบัติตามนโยบายจีนเดียว ได้แก่ การย่ำหลักการเงินเดียว การจำกัดกรอบการปฏิสัมพันธ์ให้อยู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการ การระบุให้ปลัดกระทรวงต่าง ๆ เป็นผู้อนุมัติการส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไปไต้หวันโดยให้เดินทางด้วยหนังสือเดินทางธรรมดา และต้องแจ้งกระทรวงการต่างประเทศทุกครั้ง ตลอดจนห้ามมิให้มีการ

ประชาสัมพันธ์ใด ๆ เกี่ยวกับการเดินทาง อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในสองข้อสุดท้ายของมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวกลับกลายเป็นปัญหาที่ได้สร้างความคลุมเครือให้กับหน่วยงานต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

เนื้อหาในข้อ 7 ของมติฯ ดังกล่าวมีข้อความซึ่งเป็นหัวใจสำคัญคือการ “ไม่ให้แสดงตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐระหว่างพำนักรู้ในไต้หวัน” ทั้งนี้ การวางแผนปฏิบัติดังกล่าวโดยมิได้มีการขยายความหรืออธิบายเพิ่มเติม ส่งผลให้มีความไม่ชัดเจนและสับสนกับแนวปฏิบัติหลักที่ให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ การปฏิสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการได้ การไม่สามารถแสดงตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งผลให้ไต้หวันขาดความเชื่อถือจนส่งผลกระทบต่อหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้อง และในหลาย ๆ ครั้ง ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานของไทยหลายแห่งได้เลือกที่จะงดเยือนไต้หวันเพื่อหลีกเลี่ยง “ปัญหา” จนส่งผลให้ไทยต้องเสียประโยชน์ไปอย่างน่าเสียดาย

เนื้อหาในข้อ 8 ของมติฯ ดังกล่าววางแผนปฏิบัติ “ไม่ให้มีการจัดทำเอกสารใด ๆ กับฝ่ายไต้หวัน ในลักษณะที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศ” โดยมิได้มีการขยายความหรืออธิบายเพิ่มเติมส่งผลให้หลายหน่วยงานปฏิเสธการหารือใด ๆ กับไต้หวันในกรณีที่มีการจะเสนอความตกลง ทั้งที่ข้อเท็จจริงคือ ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถทำความตกลงในลักษณะดังกล่าวโดยตรงได้ แต่หน่วยงานภาครัฐของไทยยังสามารถเจรจาความตกลงกับฝ่ายไต้หวันได้ โดยให้เป็นเอกสารที่ลงนามระหว่างผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยกับผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทย ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวได้ส่งผลให้ไทยเสียประโยชน์จากการไม่มีโอกาสลงนามในร่างความตกลงหลายฉบับตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา

ภายหลังจากการมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2535 ต่อมาได้มีการออกมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายไต้หวันเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2536 (ค.ศ. 1993) (ภาคผนวก ข) โดยระบุให้แนวปฏิบัติตามมติฯ เมื่อปี 2535 ในช่วงต้นขยายไปบังคับใช้กับข้าราชการการเมืองด้วย โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

การออกมติคณะรัฐมนตรีทั้งสองฉบับดังกล่าวได้ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันจากหน่วยงานของรัฐต้องชะลอลงโดยปริยาย ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ถึงความจำเป็นของไทยในบริบทของยุคสมัยเมื่อช่วงกลางทศวรรษที่ 2530 มีความจำเป็นในการต้องวางแผนปฏิสัมพันธ์ตามนโยบายจีนเดียวให้ชัดเจน เพื่อรองรับกับการผงาดขึ้นเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคของจีน และมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การคงไว้ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวโดยไม่มี การทบทวนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ได้กลายเป็นอุปสรรคสำหรับการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันซึ่งผลประโยชน์ของไทยได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวมิได้มาจากตัวเนื้อหาของตัวมติเท่านั้น แต่วิธีการช่องทางการสื่อสารของกระทรวงการต่างประเทศที่ได้ตอบข้อหารือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่สอบถามความเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติเรื่องไต้หวัน ยังมีการสื่อสารที่ขาดความชัดเจน โดยมักขอให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ดำเนินการให้สอดคล้องตาม

มติคณะรัฐมนตรี โดยไม่มีการอธิบายหรือให้ข้อแนะนำเพิ่มเติม จึงส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ มีความลังเลที่จะปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายใต้หวัน

2.4.5 การเยือนประเทศไทยอย่างไม่เป็นทางการของประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2537 (ค.ศ. 1994)

ในช่วงหลังจากการก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคของจีน ซึ่งส่งผลให้ไทยต้องปรับตัวที่เข้มงวดมากขึ้นในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันเพื่อปฏิบัติตามนโยบายจีนเดียว ตั้งแต่เมื่อปี 2535 (ค.ศ. 1992) ซึ่งมีแนวโน้มจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันต้องห่างเหินกันยิ่งขึ้นนั้น กลับได้มีเหตุการณ์สำคัญซึ่งได้สร้างความมั่นใจ (reassurance) ครั้งสำคัญให้กับไต้หวันในความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันในยุคที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต

ในปี 2537 (ค.ศ. 1994) รัฐบาลไทยได้ตอบรับให้ประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุย ของไต้หวันเยือนไทยอย่างไม่เป็นทางการ โดยได้มีการจัดการออกรอบตีกอล์ฟที่จังหวัดภูเก็ตเพื่อให้ประธานาธิบดีหลี่ฯ ได้มีโอกาสพบกับนายอานวย วีรรณ รองนายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม กำหนดการเดิมที่จะได้พบกับนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในวันต่อมากลับถูกยกเลิกกะทันหัน อันเป็นผลจากแรงกดดันของสถานเอกอัครราชทูตจีน ซึ่งการยกเลิกลักษณะดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลเสียหายนมหาศาลต่อผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันอย่างแน่นอน แต่ด้วยช่องทางการปฏิสัมพันธ์พิเศษระหว่างฝ่ายใต้หวันกับมูลนิธิโครงการหลวงตามที่ได้นำเสนอแล้วในช่วงต้นปรากฏว่า ภายหลังการยกเลิกกำหนดการพบนายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีหลี่ฯ ได้รับพระราชทานวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน (Liu Ying, 2015) ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ และเป็นรากฐานสำคัญของการให้ความเชื่อมั่นกับไต้หวันจนถึงยุคปัจจุบัน เนื่องจากนายหลี่ฯ มีเพียงแต่เป็นประธานาธิบดีจากพรรค KMT เท่านั้น แต่ด้วยแนวคิดที่อิงการส่งเสริมเอกลักษณ์ความเป็นไต้หวันที่แตกต่างกันจีน นายหลี่ฯ จึงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของพรรค DPP ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลไต้หวันในปัจจุบันอีกด้วย จึงเป็นนักการเมืองที่ทุกฝ่ายในไต้หวันให้การยอมรับนับถือเป็นอย่างสูง

การพระราชทานวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ดังกล่าว ก่อปรกับพระราชกรณียกิจเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันนับตั้งแต่ปี 2506 ได้ส่งผลให้ผู้นำไต้หวันในทุกยุคต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ โดยเมื่อเสด็จสวรรคต ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ได้เดินทางไปยังสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยด้วยตนเองเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2559 เพื่อถวายความไว้อาลัยซึ่งเป็นการให้เกียรติอย่างสูงสุดต่อผู้นำต่างประเทศของประธานาธิบดีไต้หวัน (Press Releases from Office of the President, 17 October 2016)

ภาพที่ 5 ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวินถวายความไว้อาลัย

ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวินถวายความไว้อาลัยแด่ พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2559 ณ สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย โดยมีเอกอัครราชทูตพิน ลายสมิต ผู้อำนวยการใหญ่ฯ ให้การต้อนรับ

ที่มา: ภาพจาก Office of the President, 17 October 2016)

ในการนี้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันในช่วงหลังการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตผ่านมูลนิธิโครงการหลวงมีเพียงแต่สร้างคุณภาพการที่ยิ่งใหญ่ต่อการพัฒนาพื้นที่ทุรกันดารของไทยเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในด้านการต่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้ช่องทางการปฏิสัมพันธ์ผ่านมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อสร้างสมดุลในความสัมพันธ์กับไต้หวันภายใต้แรงกดดันจากกรอบนโยบายจีนเดียวอีกด้วย

2.4.6 การขับเคลื่อนความสัมพันธ์ไทย-ไต้หวัน โดยภาคประชาชน

ในช่วงหลังการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต อีกหนึ่งมิติสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวัน คือ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของภาคประชาชนซึ่งได้กลายเป็นอีกหนึ่งแรงขับเคลื่อนสำคัญในบริบทที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต โดยความสัมพันธ์ระดับประชาชนในระยะเริ่มแรกมาจากกลุ่มชุมชนอดีตทหารไต้หวันจากพรรคก๊กมินตั๋ง-KMT ซึ่งหลังการยุติลงของ Operation Paper ในข้างต้นมิได้มีการย้ายถิ่นฐานไปไต้หวันทันที แต่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในหลาย

อำเภอของจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ของไทย ตั้งแต่ปี 2492 (ค.ศ. 1949) จำนวนหลายหมื่นคน จนต่อมาในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 รัฐบาลไต้หวันได้เปิดโอกาสพร้อมงบสนับสนุนเพื่อให้กลุ่มคนดังกล่าวอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่ไต้หวันจำนวนมาก กลุ่มคนดังกล่าวจึงได้กลายเป็นจุดเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ระดับประชาชนไทยและไต้หวันที่สำคัญในช่วงระยะแรกที่มีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต ต่อมา นับตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ทศวรรษที่ 1980 ซึ่งภาครัฐกิจของไต้หวันได้เริ่มมาลงทุนในไทยมากขึ้น จนนำมาสู่การตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของชุมชนไต้หวันกว่า 200,000 คน ในปัจจุบัน และกลายเป็นอีกหนึ่งกลไกขับเคลื่อนหลักในการพัฒนาความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในภาคประชาชนดังกล่าว ยังได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไต้หวันที่นิยมมาท่องเที่ยวไทยหลายแสนคนต่อปี กลุ่มแรงงานไทยในไต้หวัน ซึ่งเป็นตลาดแรงงานที่ใหญ่ที่สุดของไทยมานานกว่าสองทศวรรษ ผู้ตั้งถิ่นฐานคนไทยตลอดจนนักศึกษาไทยในไต้หวันซึ่งส่วนใหญ่ได้สร้างความประทับใจและความนิยมชมชอบให้กับชาวไต้หวัน จึงได้มีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นบวกของไทยในสายตาของสังคมไต้หวันมาหลายทศวรรษ ส่งผลให้ชาวไต้หวันส่วนใหญ่พร้อมจะเปิดรับและให้ความเป็นมิตรจนกลายเป็นจุดแข็งหรือแต้มต่อสำคัญของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่น ๆ ของไทยในภูมิภาคที่ต้องแข่งขันในการแย่งผลประโยชน์และทรัพยากรทางเศรษฐกิจจากไต้หวัน

2.4.7 ปธน. ไช่ อิงเหวิน และ New Southbound Policy (2559-2567)

เมื่อขึ้นดำรงตำแหน่ง ประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ได้ริเริ่มนโยบาย New Southbound Policy (NSP) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดการพึ่งพาเงินทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเป้าหมาย 18 ประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ นโยบายดังกล่าวได้แบ่งสาขาความร่วมมือออกเป็น 8 สาขา ได้แก่ การค้า การลงทุน เทคโนโลยี การศึกษา สาธารณสุข การเกษตร วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนภาคประชาชน (ซึ่งรวมถึงการโยกย้ายถิ่นฐานและการท่องเที่ยว) ทั้งนี้ NSP เป็นนโยบาย soft power ของไต้หวันในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในภูมิภาค และภาพลักษณ์ที่ดีในประชาคมระหว่างประเทศ ในฐานะหุ้นส่วนที่มีความสร้างสรรค์ท่ามกลางการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาค (Hsiao & Yang, 2024)

2.5 กระบวนการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในยุค NSP

นโยบาย NSP ซึ่งได้หันจอเรดาร์ของภาครัฐไต้หวันมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดขึ้นระหว่างไต้หวันกับไทย โดยความสัมพันธ์ที่กลับมาแน่นแฟ้นในช่วงดังกล่าว ไม่เพียงแต่สะท้อนจากมูลค่าทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ ที่ได้เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถส่งผลให้เกิดเครือข่าย Friends of Thailand ซึ่งบุคคลสำคัญหรือมีที่มีชื่อเสียงในสังคมไต้หวันจำนวนมาก

ได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสำนักงานการค้าฯ จนกลายเป็นพันธมิตรสำคัญในการช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในไต้หวัน โดยในรายงานการศึกษาฉบับนี้ จะได้คัดเลือกบุคคลที่มีบทบาทความสำคัญสูงจำนวน 9 รายจากเครือข่าย Friends of Thailand ของสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

2.5.1 ภาครัฐ

1) นายถง เจิ้งหยวน (ประวัติจากเว็บไซต์ Republic of China Embassies and Missions Abroad) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้แทนไต้หวันประจำสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 2566 (ค.ศ. 2023) เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกำกับดูแลกิจการชาวไต้หวันโพ้นทะเลระหว่างปี 2563-2566 (ค.ศ. 2020-2023) และเคยเป็นผู้แทนไต้หวันประจำประเทศไทย ระหว่างปี 2560-2563 (ค.ศ. 2017-2020) ซึ่งระหว่างการประจำการที่ประเทศไทยได้ประทับใจกับมิตรภาพของคนไทย และได้กลายเป็นพันธมิตรสำคัญของสำนักงานการค้าฯ หลังจากกลับมารับตำแหน่งรัฐมนตรี โดยได้พยายามผลักดันและสนับสนุนการเพิ่มปฏิสัมพันธ์กับไทยในมิติต่าง ๆ ในฐานะหุ้นส่วนตามนโยบาย NSP ของไต้หวัน นอกจากนี้ โดยที่นายถงมีพื้นฐานเดิมเป็นนักวิชาการ จึงได้มีการแนะนำกลุ่มเพื่อนฝูงในวงการวิชาการให้สำนักงานการค้าฯ ด้วย

2) นาย Liu Chin-Ching (ประวัติจากเว็บไซต์ National Development Council of Taiwan) อดีตรัฐมนตรีกำกับดูแลสภาพัฒนาแห่งชาติไต้หวันซึ่งได้ลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2568 ทั้งนี้ สภาพัฒนาแห่งชาติไต้หวันมีบทบาทในการวางนโยบายด้านการพัฒนาของไต้หวันและให้คำปรึกษานายกรัฐมนตรีไต้หวันในการจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนราชการต่าง ๆ นายหลิวฯ ขึ้นขอบประเทศไทยมากตั้งแต่เมื่อครั้งอยู่ในวงการธุรกิจก่อนเข้าสู่วงการเมือง มีบ้านพักอยู่ในประเทศไทย เคยเดินทางมาประเทศไทยเฉลี่ยเดือนละครั้ง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทยเป็นอย่างดี และเป็นมิตรคนสำคัญของไทยในคณะรัฐมนตรีไต้หวัน ซึ่งนอกจากการเป็นปากเสียงให้กับประเทศไทยในคณะรัฐมนตรีไต้หวันแล้ว เมื่อได้รับทราบจากสำนักงานการค้าฯ เกี่ยวกับเครือข่ายมิตรผลที่พบอุปสรรคในการลงทุนจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายในภาคพลังงานทางเลือกไต้หวัน ได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้วย

2.5.2 ภาคธุรกิจ

1) นาย Rock Hsu (ประวัติจากเว็บไซต์ Tatler: Asia's Most Influential) ผู้ก่อตั้งและประธานบริษัท Kinpo Group และ Compal Group บริษัทข้ามชาติผู้ผลิตอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ รายใหญ่ของโลก มีโรงงานอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วโลกและเป็นบริษัทแม่ของ บริษัท แคลคอมบี อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีการลงทุนสร้างโรงงานผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หลายแห่งในประเทศไทย โดยได้ลงทุนในประเทศไทยมากกว่า 30 ปี มีความชื่นชอบในประเทศไทยมาก เดินทางมาเยี่ยมประเทศไทยบ่อยครั้ง ซึ่งนอกจากบทบาททางด้านธุรกิจของไต้หวันแล้ว นาย Hsu ยัง

เป็นที่ปรึกษาด้านนโยบายเศรษฐกิจให้กับประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน และเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฐานะประธาน Straits Exchange Foundation หน่วยงานซึ่งดูแลการแลกเปลี่ยนระหว่างจีนกับไต้หวันในหลายโอกาส ทั้งนี้ บทบาทสำคัญของนาย Hsu ในฐานะ Friends of Thailand คือ การนำบริษัทใน supply chain ด้านอิเล็กทรอนิกส์หลายแห่งจากไต้หวันและจีนมาลงทุนในประเทศไทย นอกจากนี้ นาย Hsu ยังมักให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกระชับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับไต้หวัน ตลอดจนแนะนำบุคคลสำคัญต่าง ๆ ในภาคธุรกิจไต้หวันให้กับสำนักงานการค้าฯ อีกด้วย

2) นายสุเกษม สุพรรณานนท์ หรือนายหลิน มิ่งฉวิน เจ้าของโรงแรม แมนดาริน โอเรียลเต็ล โรงแรมหกดาวเพียงแห่งเดียวในไทเป (Taipei Times, 19 May 2014) เป็น นักธุรกิจไทยเชื้อสายไทยที่ได้ประกอบธุรกิจในไต้หวันมากกว่า 50 ปี ปัจจุบันเป็นนักธุรกิจที่เป็นที่รู้จักในวงกว้างในสังคมไต้หวัน มีเครือข่ายกว้างขวางทั้งในวงการเมือง ราชการ และธุรกิจ มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสำนักงานการค้าฯ ให้ความสนับสนุนในการจัดงานเลี้ยงงานวันชาติมาโดยตลอดระยะเวลาหลายปี ส่งผลให้งานเลี้ยงวันชาติของไทยเป็นงานวันชาติเพียงประเทศเดียวในไต้หวันที่สามารถจัดในโรงแรมหกดาวได้ และเป็นงานทางสังคมที่บุคคลระดับสูงของไต้หวันตั้งหน้าตั้งตารอมากที่สุดงานหนึ่ง นอกจากนี้ นายสุเกษมฯ ซึ่งมีเครือข่ายทางการเมืองและธุรกิจที่กว้างขวาง ยังมักจะคอยแนะนำบุคคลเหล่านี้ให้กับสำนักงานการค้าฯ ด้วย

3) นาย Jeff Chu หรือฉวู่ หรงฝู เป็นผู้ก่อตั้งและผู้ถือหุ้นใหญ่บริษัท Maxtronic Electronic ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไต้หวัน มีพื้นเพมาจากครอบครัวนายตำรวจระดับสูงในยุคที่พรรค KMT เป็นเผด็จการพรรคเดียวในไต้หวัน จึงมีเครือข่ายกว้างขวางในสังคมไต้หวัน นอกจากนี้ ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นคนชอบเข้าสังคม ทั้งการเป็นเจ้าภาพเลี้ยงให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายไต้หวันอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้นายฉวู่ฯ มีเครือข่ายที่กว้างขวางทั้งในแวดวงราชการ การเมือง และธุรกิจไต้หวัน ทั้งนี้ นายฉวู่ฯ ได้มีโอกาสรู้จักกับสำนักงานการค้าฯ ผ่านกลุ่มเพื่อนฝูงซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจากไต้หวันซึ่งเคยถวายงานฯ ผ่านมูลนิธิโครงการหลวง ที่ผ่านมา นายฉวู่ฯ ได้แนะนำบุคคลระดับสูงในไต้หวันให้สำนักงานการค้าฯ ได้รู้จักหลายราย ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาเฉพาะกิจในหลายครั้งด้วยการแนะนำให้สำนักงานการค้าฯ ได้รู้จักกับผู้มีอำนาจตัดสินใจฝ่ายไต้หวันในประเด็นที่มีปัญหา

2.5.3 ภาควิชาการ/วัฒนธรรม

1) ศาสตราจารย์ ดร. Alan Hao Yang (ประวัติจากเว็บไซต์ Taiwan-Asia Exchange Foundation) ผู้อำนวยการใหญ่ Taiwan-Asia Exchange Foundation หน่วยงาน Think Tank ที่นำเสนอนโยบาย NSP ให้กับประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน และเป็นอาจารย์ประจำคณะเอเชียตะวันออกศึกษา National Chengchi University เคยได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาด้านนโยบายให้กับประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน เป็นหนึ่งใน think tank คนสำคัญที่ได้ผลักดันนโยบาย NSP ทั้งนี้ มีความ

ชื่นชอบประเทศไทยจากการมีโอกาสเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาปริญญาเอกจากไทยที่เป็นข้าราชการจากสำนักงาน ก.พ. ที่ลาศึกษาต่อในไต้หวัน จึงได้มีโอกาสแนะนำให้อัปเดตกับสำนักงานการค้าฯ ทั้งนี้ ศ. Yang มักจะเชิญผู้แทนสำนักงานการค้าฯ เข้าร่วมหรือเป็นวิทยากรในงานทางวิชาการต่าง ๆ ที่ตนเป็นผู้จัด ตลอดจนให้ข้อมูลเชิงลึกและพัฒนาการความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ NSP ด้วย

2) นายซูฟีน หู (ประวัติจากเว็บไซต์ Soofeen Hu Jade Art Museum) เจ้าของพิพิธภัณฑสถานหุหยานหรง เป็นศิลปินแกะสลักหยกที่มีชื่อเสียงของไต้หวัน ซึ่งล่าสุดได้มีการเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งใหม่ร่วมกับพิพิธภัณฑสถานพระราชวังต้องห้าม (National Palace Museum) ซึ่งเป็นหน่วยงานเทียบเท่าระดับกระทรวงของไต้หวัน มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และโดยที่สังคมแวดวงชั้นสูงของไต้หวันมีความสุนทรีย์และสนใจงานศิลปะและดนตรีมาก นายซูฟีนฯ จึงมีเครือข่ายในวงกว้างที่เข้าถึงบุคคลสำคัญระดับผู้นำของไต้หวันหลายราย กอปรกับการเป็นบุคคลสัญชาติไทย นายซูฟีนฯ จึงมีความใกล้ชิดกับสำนักงานการค้าฯ และที่ผ่านมาให้ความช่วยเหลือทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการแนะนำบุคคลสำคัญต่าง ๆ ให้กับสำนักงานการค้าฯ มาเสมอ

2.5.4 กลุ่มบุคคลในไทยที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้นำไต้หวัน

นอกจากกลุ่มเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวันแล้ว กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน คือ กลุ่มบุคคลในไทยที่มีเครือข่ายกว้างขวางในไต้หวัน โดยมีสองรายที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ ดังนี้

1) นายวิกรม กรมดิษฐ์ (ประวัติจากเว็บไซต์กลุ่มอมตะ) ผู้ก่อตั้งและประธานกรรมการบริหารกลุ่มอมตะ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติไต้หวัน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของไต้หวัน มีประธานาธิบดีไต้หวัน 5 ราย นักการเมืองและบุคคลสำคัญต่าง ๆ ของไต้หวันเป็นศิษย์เก่าจำนวนมาก จึงมีเครือข่ายที่กว้างขวางในไต้หวัน โดยการเป็นเจ้าของนิคมอุตสาหกรรมที่นักธุรกิจไต้หวันลงทุนจำนวนมาก จึงเป็นบุคคลที่กลุ่มผู้นำระดับสูงจากภาครัฐและธุรกิจของไต้หวันให้ความเกรงอกเกรงใจ โดยในทุกครั้งที่นายวิกรมฯ นำคณะจากกลุ่มอมตะมาเยือนไต้หวัน จะได้มีโอกาสเข้าพบนายกรัฐมนตรีไต้หวันอยู่เสมอ นอกจากนี้ นายวิกรมฯ ยังมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกับนายหลิน เจียหลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไต้หวันคนปัจจุบัน ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาแล้วหลายกระทรวงฯ และมีโอกาสก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีไต้หวันคนต่อไป โดยในช่วงก่อนหน้านี้ที่นายหลินฯ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการประธานาธิบดีได้ร่วมกันผลักดันกับนายวิกรมฯ ในการก่อตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรมเฉพาะ Taiwan Smart City ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะที่จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ นายวิกรมฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสำนักงานการค้าฯ และมักจะเชิญผู้แทนสำนักงานการค้าฯ เข้าร่วมกิจกรรมในการพบผู้นำระดับสูงของไต้หวันทุกครั้งที่เยือนไต้หวัน

2) นางสาวสุจิตรา ลาภธีรวิทย์ (เจ้เหอ) ผู้ก่อตั้งสโมสรไลออนส์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ภาค 310D นักกิจกรรมจิตอาสาชาวไต้หวันที่ได้แต่งงานกับนักธุรกิจไทยและอพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุพรรณบุรีเมื่อกว่าห้าสิบปีก่อน โดยครอบครัวสามีทำธุรกิจหลายประเภทจึงมีเครือข่ายที่กว้างขวางกับนักการเมืองไทย และโดยที่ นางสาวสุจิตราฯ เป็นผู้ที่มีบทบาทในการทำกิจกรรมจิตอาสาในการช่วยเหลือทั้งหน่วยงานภาครัฐไทยและไต้หวัน จึงมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและฝ่ายการเมืองของไทยและไต้หวัน เป็นผู้ประสานงานให้ผู้แทนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ของไทยเยือนไต้หวันอย่างไม่เป็นทางการในหลายโอกาส และเป็นหัวคะแนนคนสำคัญของพรรค DPP ในไทย ซึ่งมีชุมชนไต้หวันกว่า 200,000 คน และสามารถจัดตั้งพาคนไต้หวันกลับไปลงคะแนนเสียงได้จำนวนมากในการเลือกตั้งของไต้หวัน จึงมีความใกล้ชิดกับทั้งประธานาธิบดีไล่ ชิงเต๋อ และไช่ อิงเหวิน ตลอดจนรัฐมนตรีไต้หวันอีกหลายคน โดยในงานวันชาติไต้หวันปี 2565 นางสาวสุจิตราฯ ได้รับเลือกจากทำเนียบประธานาธิบดีไต้หวันให้เป็นผู้แทนชาวไต้หวันโพ้นทะเลจากทั่วโลกขึ้นกล่าวอวยพรในงานวันชาติไต้หวัน (เว็บไซต์ OCAC News, 10 October 2022) ทั้งนี้ นางสาวสุจิตราฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสำนักงานการค้า ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีมาตลอด นอกจากนี้ ยังมีคำแนะนำบุคคลสำคัญต่าง ๆ ของไต้หวันให้รู้จักด้วย

กรณีที่สะท้อนความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ของสำนักงานการค้า ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ซึ่งบุคคลที่ได้ยกตัวอย่างในข้างต้นต่างได้มีบทบาทในการช่วยผลักดัน คือ การเพิ่มขึ้นของมูลค่าลงทุนจากไต้หวันในประเทศไทยในช่วงการดำเนินนโยบาย NSP โดยในช่วง 3 ปีครึ่ง ซึ่งนายธงชัย ชาสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการใหญ่ฯ ตั้งแต่ปี 2561-2564 ซึ่งเป็นยุคที่มีการกล่าวขานกันมากในหมู่สังคมชนชั้นสูงไต้หวันเกี่ยวกับความเป็นที่นิยมของผู้แทนไทยได้นำมาซึ่งการลงทุนจากไต้หวันในประเทศไทยที่มีนัยสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมแผงวงจรพิมพ์ (PCB) จากไต้หวันได้ย้ายฐานมาลงทุนในประเทศไทยทั้งองคาพยพตั้งแต่ช่วงปลายปี 2564 (2) บริษัท Foxconn ผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์อันดับหนึ่งของโลกได้ร่วมทุนกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ในการตั้งบริษัท ArunPlus เพื่อผลิตรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ในช่วงต้นปี 2565 (ถึงแม้ว่าการร่วมทุนดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมรถไฟฟ้าจากจีนมากขึ้น) และ (3) การลงทุนในประเทศไทยของ Garmin ผู้ผลิตอุปกรณ์ GPS และนาฬิกาสุขภาพระดับพรีเมียม ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2564 ทั้งนี้ ในความเห็นของอดีตผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยสองท่าน ได้แก่ เอกอัครราชทูตธงชัย ชาสวัสดิ์ และเอกอัครราชทูตทวีเกียรติ เจนประจักษ์ ผู้ที่จะประสบความสำเร็จจากการปฏิสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวต้องมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไต้หวัน

จากในบริบทข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มเครือข่าย Friends of Thailand ซึ่งได้ยกตัวอย่างในข้างต้นดังกล่าวต่างได้มีบทบาทต่อการสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทยในช่วงที่

ไต้หวันได้มุ่งเป้าไปยังกลุ่มประเทศตามนโยบาย NSP มีความเด่นชัดมากขึ้นในช่วงการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน เป็นผลผลิตส่วนหนึ่งของพลวัตทางประวัติศาสตร์ที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่ยุคที่ไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน จนถึงยุคของการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตและมีวิวัฒนาการไปสู่การปฏิสัมพันธ์ผ่านช่องทางพิเศษจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ร่วมกับการขับเคลื่อนความสัมพันธ์โดยภาคประชาชน เป็นปัจจัยร่วมในการหล่อหลอมสู่ความสัมพันธ์พิเศษระหว่างไทยกับไต้หวันที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งสังคมไต้หวันส่วนใหญ่โดยเฉพาะในหมู่สังคมระดับสูงของไต้หวันมีทัศนคติที่ชื่นชอบนิยมไทย จนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของไต้หวันกับไทยจนถึงปัจจุบัน

2.6 สรุปประเด็นอุปสรรคและข้อท้าทายในการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวัน

จากการศึกษาในข้างต้น มีประเด็นที่อาจจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการขยายเครือข่าย Friends of Thailand ดังนี้ (1) กลุ่มคน Friends of Thailand ข้างต้นทั้งหมดดังกล่าวต่างชื่นชอบประเทศไทยอยู่ก่อนแล้วและเป็นฝ่ายเข้าหาสำนักงานการค้าฯ จากความผูกพันกับประเทศไทยที่มีมาแต่เดิม มิได้มาจากการออกไปแสวงหาเครือข่ายของสำนักงานการค้าฯ แต่อย่างใด ซึ่งสะท้อนถึงการขาดการดำเนินการเชิงรุกในการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand (2) กลุ่มเครือข่าย Friends of Thailand ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลผลิตของพลวัตทางประวัติศาสตร์จะไม่คงอยู่ตลอดไป โดยมีข้อจำกัดจากความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเกิดจากอายุขัย การเกษียณจากบทบาทหน้าที่สำคัญ หรือการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและธุรกิจ จึงต้องมีการแสวงหาเครือข่ายเพิ่มเติมตลอดเวลาเพื่อทดแทนบุคคลที่จะเลือนหายไปดังกล่าว (3) การประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมของการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ยังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากไม่มีการรวบรวมและบันทึกข้อมูลกลุ่มบุคคลไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งหากในอนาคตมีการเก็บข้อมูลให้ละเอียดยิ่งขึ้น อาทิ สำนักงานการค้าฯ มีความประสงค์และวางเป้าหมายให้ Friends of Thailand คนไหนมีบทบาทและทำคุณประโยชน์ใดให้กับไทย และสำนักงานการค้าฯ ได้ลงทุนจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าวเป็นงบประมาณไปเท่าใด ก็จะเห็นภาพชัดเจนขึ้นว่า เป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ประสบผลสัมฤทธิ์หรือไม่ ซึ่งหากมีการประเมินผลในลักษณะเป็นระบบยิ่งขึ้นจะสามารถตอบสนองต่อภารกิจยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศของไทยได้มากขึ้นด้วย

บทที่ 3

ข้อเสนอ

ในบทที่แล้วได้นำเสนอถึงบทบาทที่สำคัญขึ้นของเครือข่าย Friends of Thailand ในยุคของประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ซึ่งได้นำนโยบาย New Southbound Policy เพื่อเพิ่มปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ รวมถึงไทยเพื่อลดการพึ่งพาจีนของไต้หวัน ประกอบกับพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันนับตั้งแต่ยุคมีความสัมพันธ์ทางการทูตได้หล่อหลอมให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเฉพาะที่สังคมไต้หวันจะมีทัศนคติและมุมมองที่เป็นบวกต่อประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนนโยบายของไต้หวันในยุคประธานาธิบดีไล่ ชิงเต๋อ ตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งในเดือนพฤษภาคม 2567 ได้ให้ความสำคัญน้อยลงกับนโยบาย NSP และหันไปให้ความสำคัญกับการสร้าง Non Red Supply Chain หรือการแสวงหาพันธมิตรแนวร่วม Like Minded Countries ในการป้องปรามจีนแทน และในส่วนของไทยซึ่งมีแนวโน้มที่จะโอนอ่อนต่อแรงกดดันของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2565 โดยเฉพาะในปี 2568 ซึ่งตรงกับการครบรอบ 50 ปี ความสัมพันธ์ไทยจีน มีการปฏิสัมพันธ์ระดับสูงระหว่างไทยกับจีนจำนวนมาก และคาดว่าไทยจะถูกกดดันให้ออกแถลงการณ์หรือเอกสารต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ฝ่ายไต้หวันไม่พอใจอีกหลายครั้ง จึงเห็นได้ถึงแนวโน้มที่ความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันจะเริ่มห่างเหินมากขึ้น

ในบริบทดังกล่าว ไทยจึงมีความจำเป็นที่จะให้ความสำคัญมากขึ้นกับการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อขยายเครือข่าย Friends of Thailand จากที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อแสวงหาเครือข่ายมิตรชาวไต้หวันเพิ่มเติม ทั้งเพื่อรองรับพลวัตทางการเมืองระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนผ่านของกลุ่มผู้มีอำนาจไต้หวันจากยุคประธานาธิบดีไช่ อิงเหวินสู่ยุคประธานาธิบดีไล่ ชิงเต๋อ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความมั่นใจ (reassure) กับฝ่ายไต้หวันถึงเจตนารมณ์ของไทยที่ประสงค์จะคงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันต่อไป

นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศในฐานะผู้กำกับนโยบายจากส่วนกลางมีความจำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์ความมีสมดุลของไทยในมุมมองของไต้หวันและกลุ่มประเทศพันธมิตรผู้สนับสนุน นอกจากนี้เพื่อให้บรรลุผลในการสร้างท่าทีไทยที่สมดุลระหว่างการแข่งขันของมหาอำนาจ ยังเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อให้ความมั่นใจกับฝ่ายไต้หวันว่า ไทยยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับไต้หวัน และยังคงให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์กับไต้หวัน โดยเป็นการต่อยอดเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ของไทยในไต้หวันของสำนักงานการค้าฯ

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

3.1.1 สำนักงานการค้าฯ ควรต่อยอดการดำเนินการเพื่อสร้างเครือข่าย Friends of Thailand อย่างเป็นระบบ

ซึ่งจากการศึกษาในบทที่ 2 จะพบว่า การดำเนินการปฏิสัมพันธ์และการสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ที่ผ่านมามีลักษณะเป็นฝ่ายรับ โดยฝ่ายคนไต้หวันที่นิยมประเทศไทยจะเป็นผู้เข้าหาสำนักงานการค้าฯ เอง ซึ่งการดำเนินการลักษณะดังกล่าวจะลำบากต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การใช้เครือข่าย Friends of Thailand เพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทยในไต้หวันได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ในบริบทปัจจุบัน อาจถึงเวลาที่ฝ่ายไทยต้องมีการดำเนินการเชิงรุกเพื่อแสวงหาผู้มีทัศนคติที่อยากเป็นมิตรกับไทยดังกล่าวมากขึ้น โดยการวางเป้าหมายและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

3.1.2 การใช้ยุทธศาสตร์ความคลุมเครือ (strategic ambiguity)

เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของความสมดุลในการแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจโดยกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานนโยบายกำกับดูแลนโยบายจากส่วนกลาง เนื่องจากปัจจุบัน ประเด็นไต้หวันได้กลายเป็นประเด็นหลักที่ทั้งสองกลุ่มขั้วประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญอย่างสูง และการแสดงท่าทีใด ๆ ของไทยในประเด็นไต้หวันจะสะท้อนถึงท่าทีไทยต่อการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจด้วย ดังนั้น นอกเหนือจากมาตรการภายในของสำนักงานการค้าฯ เพื่อดำเนินการในเชิงรุกเกี่ยวกับการขยายเครือข่าย Friends of Thailand แล้ว การปรับเปลี่ยนนโยบายการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายใต้กรอบนโยบายจีนเดียวเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในปัจจุบัน ซึ่งประเทศคู่แข่งของไทยในการแย่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากไต้หวันต่างมีนโยบายที่ยืดหยุ่นต่อไต้หวันมากขึ้น แต่นโยบายต่อไต้หวันของไทยยังถูกจำกัดกรอบด้วยมติคณะรัฐมนตรีซึ่งมีมาตั้งแต่ปี 2535 (ค.ศ. 1992) จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายไต้หวัน และถูกกลุ่มประเทศมหาอำนาจฝั่งตะวันตกมองว่าไทยเอนเอียงจีน จึงควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ กระทรวงฯ ควรต้องพิจารณามาตรการเพิ่มเติมในการเตรียมความพร้อมบุคลากรที่จะส่งมาประจำการที่ไต้หวันให้ได้รับทราบถึงลักษณะเฉพาะของการปฏิสัมพันธ์ภายใต้กรอบที่ปราศจากความสัมพันธ์ทางการเมืองทางหนึ่งด้วย

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

3.2.1 การสร้างเครือข่าย Friends of Thailand เชิงรุก ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบ มีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1.1 การหาข้อมูล

การมีข้อมูลลักษณะที่ “รู้เขารู้เรา” เพื่อให้ทราบถึงแต้มต่อหรือจุดเด่นของประเทศไทยในมุมมองไต้หวันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญสำหรับการสร้างเครือข่ายในไต้หวัน ซึ่งในเบื้องต้นการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อสาธารณะ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญฝ่ายไต้หวันจะมีโอกาสสังเกตถึงสิ่งที่อาจเชื่อมโยงถึงประเทศไทยเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไปได้ นอกจากนี้ ควรต้องมีการหาข้อมูลจากแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลโดยตรงด้วย ซึ่งประโยชน์ที่จะได้นอกจากข้อมูลข่าวสารแล้ว ยังเป็นโอกาสอันดีที่จะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์และขยายเครือข่าย Friends of Thailand ไปในตัวด้วย

การดำเนินการหาข่าวและสร้างปฏิสัมพันธ์กับชาวไต้หวันสามารถทำได้ทุกระดับ ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะระดับหัวหน้าสำนักงาน ซึ่งในช่วงที่ผู้ทำการศึกษได้ประจำการในไต้หวันได้มีโอกาสเห็นแบบอย่างที่ดีของเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติซึ่งมีประสบการณ์รับราชการเพียง 4-5 ปี จากนางสาวอารยา ณ โนธรรม เลขานุการเอก ปฏิบัติหน้าที่ที่ฝ่ายการเมือง ณ สำนักงานการค้าฯ ซึ่งได้ไปประจำการที่ไต้หวันเมื่อช่วงกลางปี 2566 แต่สามารถสร้างเครือข่ายได้เป็นอย่างดีกับระดับผู้ปฏิบัติฝ่ายไต้หวันจากทั้งภาครัฐ พรรครัฐบาล และพรรคฝ่ายค้าน อาทิ โฆษกประธานาธิบดี ผู้อำนวยการฝ่ายต่างประเทศของพรรค DPP และผู้อำนวยการพรรคฝ่ายต่างประเทศพรรคฝ่ายค้าน KMT ซึ่งบุคคลเหล่านี้นอกจากเป็นแหล่งข่าวที่ดีแล้ว ยังได้กลายเป็นพื้นฐานต่อยอดในการปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ระดับสูงขึ้นไป ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์นางสาวอารยา เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า หากมีการตั้ง local rank หรือตำแหน่งของข้าราชการในไต้หวันให้มีชื่อที่ดูเหมือนสำคัญ อาทิ Section Chief หรือ Director ก็จะได้รับเกียรติจากฝ่ายไต้หวันมากขึ้น และฝ่ายไต้หวันจะพยายามแนะนำให้รู้จักกับ counterpart ที่มีตำแหน่งสูงขึ้น นอกจากนี้ หากสำนักงานการค้าฯ มีเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะสื่อสารภาษาจีนได้ระดับหนึ่ง จะส่งผลให้ภารกิจด้านนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

3.2.1.2 การวางแผนเป้าหมาย

การดำเนินการทุกภารกิจมีค่าใช้จ่าย (cost) อยู่ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนองเวลาหรืองบประมาณที่ต้องเสียไปกับการกิจนั้น ๆ ดังนั้น ในส่วนของการสร้างหรือแสวงหา Friends of Thailand จึงควรมีการวางแผนเป้าหมายให้ชัดเจนว่า ต้องการอะไรจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าว และควรพยายามหลีกเลี่ยงการเสียเวลาไปกับการเดาสุ่มหรือหว่านสร้างปฏิสัมพันธ์โดยขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะกลายเป็นการสะท้อนถึงเวลาของบุคลากรและงบประมาณของสำนักงานฯ

ขั้นตอนการวางเป้าหมายจะเชื่อมโยงจากขั้นตอนการหาข้อมูลในข้างต้น ซึ่งหากการดำเนินการหาข้อมูลประสบผลด้วยดี มีข้อมูลเชิงลึกในวงกว้างเกี่ยวกับบุคคลในวงการต่าง ๆ ของไต้หวัน การวางเป้าหมายเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ก็จะสามารถเป็นเฉพาะเจาะจงตอบสนองต่อ ยุทธศาสตร์มากยิ่งขึ้น อาทิ หากโจทย์คือ การดึงดูดการลงทุนจากอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ชั้นสูงใน ไต้หวัน การปฏิสัมพันธ์เพื่อตอบโจทย์ดังกล่าวคือการมุ่งเป้าไปที่เจ้าของบริษัทในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ชั้นสูง หรือผู้บริหารบริษัทฯ (ที่สามารถเข้าถึงเจ้าของบริษัทได้) ที่นิยมหรือมีความ เชื่อมโยงบางอย่างกับประเทศไทย หรือหากโจทย์คือการส่งสัญญาณให้ไต้หวันได้รับรู้ถึงความประสงค์ ของไทยที่ยังจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับไต้หวัน การปฏิสัมพันธ์เพื่อตอบโจทย์ดังกล่าวคือการมุ่งไปที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายไต้หวัน อาทิ ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงการต่างประเทศ ในคณะรัฐมนตรี และทำเนียบประธานาธิบดีหรือหากโจทย์คือการโน้มน้าวให้นโยบายด้านการต่างประเทศไต้หวัน ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของไทยมากขึ้น การปฏิสัมพันธ์ตอบโจทย์ดังกล่าวควรมุ่งเป้าไปที่กลุ่ม think tank และนักวิชาการที่เป็นพันธมิตรด้านนโยบายของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล

ประเด็นสำคัญสำหรับการกำหนดเป้าหมาย คือ การสร้างความชัดเจนว่า ต้องการสิ่งใดจากการปฏิสัมพันธ์ มีระดับความสำคัญเพียงใดต่อผลประโยชน์ของไทย และควรมีกรอบ ระยะเวลาดำเนินการเท่าใด ซึ่งเมื่อได้เป้าหมายแล้ว จะสามารถนำมากำหนดงบประมาณและเวลาที่ สำนักงานการค้าฯ จะใช้สำหรับภารกิจในการสร้างปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวได้ อาทิ ค่าใช้จ่ายจากการเชิญ เข้าร่วมงานเลี้ยงของสำนักงานฯ การจัดหาของกำนันตามเทศกาลที่ถูกตรงกับธรรมเนียมผู้รับ ค่าใช้จ่าย ในการเข้าร่วมการตีกอล์ฟกับบุคคลดังกล่าว ตลอดจนค่าล่วงเวลาของลูกจ้างในสำนักงานฯ ที่ต้อง สนับสนุนภารกิจดังกล่าว และหากบุคคลเป้าหมายที่ต้องการปฏิสัมพันธ์มีความสำคัญมาก อาทิ การมี โอกาสเป็นนักลงทุนรายใหญ่ในเทคโนโลยีที่ประเทศไทยต้องการ โดยไทยมีคู่แข่งจากประเทศอื่นอยู่ ก็ยังมีความจำเป็นต้องทุ่มเทงบประมาณสำหรับภารกิจดังกล่าวมากขึ้นและควรเป็นบุคคลที่ ผู้อำนวยการใหญ่ (ในมุมมองไต้หวันคือเอกอัครราชทูต ซึ่งไต้หวันจะให้เกียรติมาก) ให้ความสำคัญมาก ยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกัน สำหรับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเป้าหมายที่มีความสำคัญ ระดับรองลงมา สามารถกำหนดวงเงินงบประมาณให้น้อยลง ตลอดจนการมอบหมายให้บุคลากร ระดับรองลงมาจากผู้อำนวยการใหญ่ฯ อาทิ รองผู้อำนวยการใหญ่ หรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เป็น ผู้รับผิดชอบหลักในการปฏิสัมพันธ์แทนได้

3.2.1.3 การสร้างปฏิสัมพันธ์

ที่ผ่านมาสำนักงานการค้าฯ จะสามารถเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ผ่านสองช่องทาง กล่าวคือ การเข้าปฏิสัมพันธ์โดยตรง และการเข้าถึงโดยผ่านบุคคลที่สามที่ทั้งสำนักงานการค้าฯ และ

บุคคลเป้าหมายมีความคุ้นเคย ซึ่งในระเบียบพิธีการทูตทั่วไปจะคุ้นเคยกับการเข้าถึงโดยตรงมากกว่า ด้วยการเข้าเยี่ยมคารวะ (courtesy call) เพื่อแนะนำตัวทำความรู้จัก

สำหรับในไต้หวัน การเข้าถึงเพื่อมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง อาทิ การเข้าเยี่ยมคารวะ การเชิญเข้าร่วมงานเลี้ยง หรือการรับเลี้ยง โดยไม่มีความคุ้นเคยมาก่อนอาจจะได้ผลในระดับหนึ่ง เนื่องจากหากฝ่ายไทยขอเข้าพบหรือเชิญร่วมงานเลี้ยงแล้ว ชาวไต้หวันส่วนใหญ่จะเข้าร่วมตามมารยาทสังคม เนื่องจากทัศนคติของคนไต้หวันส่วนใหญ่ต่อประเทศไทยมักเป็นบวกตามที่ได้นำเสนอในข้างต้น แต่การปฏิสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะมีลักษณะผิวเผินและยังขาดต่อการเชื่อมโยงในเชิงลึก จึงมีโอกาสสูงที่จะกลายเป็นการพบเพียงครั้งเดียวและไม่สามารถสานต่อความสัมพันธ์ได้ ยกเว้นแต่ว่าผู้แทนฝ่ายไทยจะมีความโดดเด่นหรือมีทักษะพิเศษที่จะสร้างความประทับใจให้กับบุคคลเป้าหมายได้

โดยที่สังคมไต้หวันโดยเฉพาะในระดับชนชั้นนำไต้หวันเป็นสังคมที่เป็นวงแคบ ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มักจะเชื่อมโยงกันถึงหมดจากการบอกกล่าวแบบปากต่อปาก ซึ่งในมุมมองของเอกอัครราชทูตทวีเกียรติฯ เห็นว่า สังคมไต้หวันให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมาก โดยมีพื้นฐานมาจากประเพณีจีนดั้งเดิม ซึ่งมีการบัญญัติศัพท์เฉพาะ คือ คำว่า กวนซี (Guan Xi) ในบริบทดังกล่าวการใช้บุคคลที่สามหรือผู้ประสานงาน (broker) ที่สำนักงานการค้าฯ และบุคคลเป้าหมายต่างฝ่ายต่างคุ้นเคยเพื่อเชื่อมโยงเข้าถึงจะได้ผลกว่าในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว โดยในแง่ความรู้สึกของเป้าหมายฝ่ายไต้หวัน การรู้จักกันในลักษณะดังกล่าวจะกลายเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดขึ้น มากกว่าเพียงการทำความรู้จักตามมารยาททางสังคม อย่างไรก็ตาม การปฏิสัมพันธ์ผ่านบุคคลที่สามเป็นสิ่งที่นักการทูตไทยส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยและยังคงกังวลถึงเจตนาแอบแฝง (hidden agenda) ของบุคคลที่จะเป็นผู้ประสานงานดังกล่าว จึงเป็นอีกหนึ่งในประเพณีท้องถิ่นไต้หวันที่ฝ่ายไทยต้องทำความเข้าใจด้วย

โดยในบทที่ 2 ได้มีการนำเสนอตัวอย่างของ Friends of Thailand ที่ได้มีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานเพื่อแนะนำบุคคลต่าง ๆ ให้สำนักงานการค้าฯ ได้รู้จักด้วย ซึ่งกลุ่มบุคคลประเภทดังกล่าวมักเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นที่ยอมรับในสังคมส่วนใหญ่จะมาจากวงการธุรกิจและบางส่วนเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เกษียณอายุ และมีความต้องการที่จะแสวงหาเครือข่ายและชื่อเสียงเพิ่มเติมให้กับตนเอง โดยมีความพร้อมที่จะทุ่มเทพยายามส่วนตัวเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญในวงการต่าง ๆ

สำหรับการสานต่อปฏิสัมพันธ์กับชาวไต้หวันควรตระหนักว่า กิจกรรมที่กลุ่มผู้นำระดับสูงไต้หวันให้ความสนใจมาก ได้แก่ งานเลี้ยงที่มีการดื่มแอลกอฮอล์ การออกรอบตีกอล์ฟ การร้องเพลงคาราโอเกะ ซึ่งหากได้มีโอกาสทำความรู้จักกับกลุ่มชนชั้นนำไต้หวันแล้วและได้รับเชิญให้ร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนว่า ผู้เชิญมีความประทับใจและต้องการสานต่อความสัมพันธ์ด้วย การตอบรับเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะดังกล่าวจะถือว่าการให้เกียรติอย่างสูง

และในทางกลับกัน การปฏิเสธโดยเฉพาะการปฏิเสธบ่อยครั้งจะถูกมองว่า เป็นการไม่ให้เกียรติ และปกติหากถูกปฏิเสธโดยไม่มีเหตุผลอันควร ฝ่ายได้หวั่นก็มักจะไม่มี การเชิญอีกและเป็นการห่างเหินไปโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม เป็นที่เข้าใจได้ว่า มิใช่ นักการทูตไทยทุกคนจะชอบการดื่ม การตีกอล์ฟหรือ การร้องเพลงกับคนแปลกหน้า สิ่งหนึ่งที่พอจะทดแทนได้บ้างคือ การพาเจ้าหน้าที่ระดับรองที่พอมิ ทัศนศาสตร์ด้านดังกล่าว เข้าร่วมกิจกรรมด้วย โดยตัวผู้อำนวยการใหญ่อาจจะไปแสดงตัวก่อนในงาน ก่อนที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ระดับรองปฏิบัติหน้าที่การปฏิสัมพันธ์ต่อไปเพื่อให้เกิดการต่อยอด (follow up และ follow through) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อไป

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง หลังจากการรับเชิญเข้าร่วมงานดังกล่าวแล้ว เพื่อให้เกิดพลวัตที่ต่อเนื่อง ฝ่ายไทยควรเสนอตัวเป็นเจ้าภาพในโอกาสต่อไป เพื่อเป็นการตอบแทน อีกฝ่ายที่เชิญเข้าร่วมงาน โดยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการพบปะกันต่อเนื่อง ความเป็นกันเองจะมีมากขึ้น จะเป็นโอกาสที่ดีที่สำนักงานการค้า ที่เป็นเจ้าภาพ ซึ่งนอกจากจะได้แสดงมิตรภาพแล้ว ยังเป็นโอกาส ที่จะได้แสดงบารมีและความกว้างขวางเพื่อให้แขกได้ประทับใจมากขึ้น ในเบื้องต้น การเป็นเจ้าภาพ ควรจัดเลี้ยงที่ทำเนียบผู้อำนวยการใหญ่ฯ ซึ่งฝ่ายได้หวั่นจะถือว่าได้รับเกียรติอย่างสูงสุดหากได้รับเชิญ ไปยังบ้านพัก ก่อปรกับพิธีการเช่น การได้ลงนามในสมุดลงนามต่อหน้าพระบรมสาทิสลักษณ์ และ ธงชาติไทย จะสามารถสร้างความผูกพันเพิ่มขึ้นมากกว่าการจัดเลี้ยงในร้านอาหารด้วย นอกจากนี้ การเชิญแขกบุคคลสำคัญอื่นที่ฝ่ายไทยพอมิข้อมูลว่า แขกเป้าหมายที่จะเชิญกำลังประสงค์อยากจะรู้จัก หรืออาจเป็นบุคคลสำคัญอื่น ๆ ที่แขกเป้าหมายคุ้นเคยกันอยู่แล้ว จะเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ว่า สำนักงานไทยฯ มีบารมีและเป็นผู้เล่นสำคัญในวงการบุคคลสำคัญและผู้นำระดับสูงของไต้หวันเช่นกัน

นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมเพื่อสานต่อ ความสัมพันธ์แล้ว กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งสามารถสร้างผูกมิตรภาพกับบุคคลสำคัญฝ่ายได้หวั่นให้ แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น คือ การจัดพิธีมอบรางวัล Friends of Thailand Awards ให้เป็นกิจกรรมสำคัญ ประจำปีของสำนักงานการค้าฯ ซึ่งในอดีต สำนักงานการค้าฯ เคยจัดเป็นกิจกรรมประจำปี มีการ คัดเลือกบุคคลที่เป็นมิตรและทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทยเพื่อมอบรางวัลดังกล่าว โดยในงาน มอบรางวัลได้มีการเชิญบุคคลในเครือข่ายของสำนักงานการค้าฯ ตลอดจนสื่อมวลชนเข้าร่วมด้วย ซึ่งรางวัลลักษณะดังกล่าวจะได้ผลอย่างสูงในสังคมวัฒนธรรมจีนแบบดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับ หน้าตาและชื่อเสียง โดยผู้ได้รับรางวัลดังกล่าวจะมีความผูกพันกับประเทศไทยในลักษณะถาวรกับ ประเทศไทยไปโดยปริยาย

3.2.2 การสนับสนุนในเชิงนโยบายเพิ่มเติมจากกระทรวงการต่างประเทศ ใน 2 ประเด็นหลัก

เพื่อให้การสร้างเครือข่าย Friends of Thailand ในไต้หวันสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น ดังนี้

3.2.2.1 การแสดงออกเพื่อให้ประชาคมโลกเห็นถึงยุทธศาสตร์ความคลุมเครือ (strategic ambiguity) ของไทยเพื่อสนับสนุนการสร้างสมดุลในบริบทการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจมากขึ้น และเป็นโอกาสในการทดสอบเส้นสีแดง (redline/threshold) ซึ่งจีนมีอาจให้ล่วงข้ามได้เพื่อให้รับทราบถึงข้อจำกัดที่ชัดเจนขึ้นในการดำเนินนโยบายจีนเดียวของไทยเพื่อมิให้มีภาพของการเอนเอียงเข้าข้างจีนเกินไป โดยในเบื้องต้น อาจจะเริ่มจากการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันมากขึ้น เมื่อคำนึงว่ามติดังกล่าวอยู่ในบริบทของสถานการณ์โลกเมื่อปี 2535 ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมากแล้ว โดยเฉพาะในข้อ 7 และข้อ 8 ของมติคณะรัฐมนตรีปี 2535 (ภาคผนวก ก) ตามที่ได้มีการนำเสนอในบทที่ 2 แล้ว จึงขอเสนอให้มีการปรับปรุงถ้อยคำในมติคณะรัฐมนตรี 2535 ใหม่ โดยเฉพาะในข้อ 7 ซึ่งกำชับการมิให้แสดงตนเป็นเจ้าหน้าทีของรัฐระหว่างการเยือนไต้หวัน เมื่อพิจารณาว่าประเด็นในเรื่องการแสดงตนได้ถูกจำกัดด้วยมติในข้ออื่น ๆ ซึ่งจำกัดกรอบการปฏิสัมพันธ์ให้อยู่เฉพาะในส่วนของการเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการอยู่แล้ว ตลอดจนห้ามการประชาสัมพันธ์ระหว่างการเยือนไว้ จึงครอบคลุมเพียงพอสำหรับการลดความอ่อนไหวอันอาจจะเกิดจากการกดดันจากจีน และไม่มีคามจำเป็นที่ต้องเน้นย้ำเพื่อสร้างความกังวลให้กับหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องอีก

สำหรับมติในข้อ 8 ในส่วนของการจำกัดมิให้มีการทำความตกลงลักษณะรัฐต่อรัฐระหว่างไทยกับไต้หวัน ควรปรับแก้ให้มีความชัดเจน โดยการขยายความว่า ถึงแม้การจัดทำความตกลงโดยตรงในลักษณะดังกล่าวมีอาจดำเนินการได้ แต่ยังสามารถจัดทำความตกลงที่มีผลใช้บังคับและผูกมัดทั้งไทยและไต้หวันได้ โดยเป็นการจัดทำกรอบความตกลงระหว่างสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเปประจำประเทศไทยและสำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทยแทน

นอกจากนี้ ในการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอกของกระทรวงฯ โดยกรมเอเชียตะวันออก ซึ่งดูแลความสัมพันธ์ไทยกับไต้หวันโดยตรงควรจะมีการดำเนินการในลักษณะการให้คำแนะนำกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการปฏิสัมพันธ์กับไต้หวันแทนการดำเนินการในลักษณะป้องปราม โดยอาจมีการตั้งคณะทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่มีผลประโยชน์ในไต้หวันสูง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุดมศึกษาฯ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการท่องเที่ยวฯ กระทรวงดิจิทัลฯ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และอื่น ๆ โดยให้มีการประชุมเป็นระยะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลล่าสุดระหว่างกันถึงกิจกรรมของหน่วยงานดังกล่าวกับไต้หวัน ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดีที่กระทรวงการต่างประเทศจะได้รับทราบเกี่ยวกับพลวัตในผลประโยชน์ไทยในไต้หวันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยด้วย

3.2.2.2 การจัดทำ mentorship program สำหรับผู้จะไปประจำการไต้หวัน
 ขอเสนอให้กระทรวงการต่างประเทศได้มีการเตรียมความพร้อมข้าราชการในลักษณะเข้มข้นมากขึ้น
 อาทิ การจัดทำ mentorship program ให้กับผู้จะไปประจำการ ทั้งระดับผู้อำนวยการใหญ่และ
 ข้าราชการในระดับลงมา เพื่อให้ได้มีโอกาสพบและรับฟังประสบการณ์จากอดีตผู้อำนวยการใหญ่และ
 ข้าราชการอื่น ที่เคยประจำการในไต้หวัน เพื่อรับฟังประสบการณ์และมุมมองจากการประจำการ
 เนื่องจากการประจำการในไต้หวันมีลักษณะเฉพาะ โดยนับตั้งแต่ไต้หวันได้ถอนตัวออกจากองค์กร
 สหประชาชาติ ได้ส่งผลให้ไต้หวันขาดการปฏิสัมพันธ์ทางการทูตสากลกับประชาคมโลกมาเกินกว่าครึ่ง
 ศตวรรษ ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะคาดหวังถึงมาตรฐานตามหลักปฏิบัติสากลและหลักปฏิบัติ
 ทางทูตจากไต้หวันได้ ในการนี้ ฝ่ายไต้หวันจึงมักแสดงออกถึงความไม่ตระหนักในความ
 ละเอียดอ่อนและความอ่อนไหวต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ทางการทูตปกติ ดังนั้น หากไม่มีการเตรียม
 ความพร้อมที่ดีพอ ทศนคติดังกล่าวของฝ่ายไต้หวันจะกลายเป็นอุปสรรคด่านแรกที่ทำลายสำหรับ
 นักการทูตไทยที่จะเริ่มต้นการประจำการในไต้หวัน

ข้อเสนอเชิงนโยบายในข้างต้นสามารถนำไปปฏิบัติได้ในทันที เพื่อตอบสนองต่อพลวัตที่
 เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้กระทั่งการปรับมติคณะรัฐมนตรี หากฝ่ายนโยบายของไทยพิจารณาแล้ว
 เห็นว่าจังหวะเวลาเหมาะสมและเป็นประโยชน์ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทุกส่วนราชการ
 ให้ความสำคัญเป็นหน่วยงานหลัก (authority) ด้านการต่างประเทศของไทย สามารถเสนอเรื่องเข้าสู่
 การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องตระหนักอยู่เสมอ
 คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับไต้หวันควรได้รับการประเมินและปรับแก้ให้สอดคล้องกับบริบทของ
 แต่ละช่วงเวลา โดยมีผลประโยชน์แห่งชาติของไทยเป็นศูนย์กลาง อันประกอบด้วยไต้หวันในฐานะ
 หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย และการมีปฏิสัมพันธ์กับ
 ไต้หวันเพื่อการแสดงท่าทีที่สมดุลระหว่างการแข่งขันของมหาอำนาจ อย่างไรก็ตาม การดำรงนโยบาย
 ในลักษณะเดิมโดยปราศจากการปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกได้กลายเป็น
 ข้อจำกัดและอุปสรรคต่อการธำรงรักษาผลประโยชน์ของไทยในไต้หวัน ดังที่ได้นำเสนอไว้ในรายงาน
 ฉบับนี้

บรรณานุกรม

หนังสือ

- Fineman, Daniel. A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand, 1947-1958. USA: University of Hawaii Press, 1997.
- Hsiao, Hsin-Huang Michael and Yang, Alan Hao. Taiwan's New Southbound Policy. Routledge Handbook of Contemporary Taiwan. 2nd ed. USA: Routledge, 2024.
- Jones, Peter. Track Two Diplomacy in Theory and Practice. USA: Stanford University Press, 2015.
- Liu Ying, Forty Years of Diplomatic Life. Taipei: Independent Author, 2015.
- Montville, Joseph V. Track Two Diplomacy: The Arrow and the Olive Branch. Vamirk D. Volkan, Demetrios A. Julius, Joseph V. Montville (Eds.), The Psychodynamics of International Relationships: Volume II Unofficial Diplomacy at Work (pp.161-175). USA: Lexington Books, 1991.

บทความทางวิชาการ

- Sitthiphon Kruarattikan. Taiwan-Thailand Relations: An Overview. Strengthening Taiwan-Southeast Asia Relations: Trends and Prospects. Taipei: Taiwan-Asia Exchange Foundation, 2022.
- Sitthiphon Kruarattikan. The Ties That Binds: King Bhumibol Adulyadej's Relations with Taiwan in Jindai Taiwan yu Dongnanya Lunwenji Bianji Chuban Weiyuanhui (Ed.), Modern Taiwan and Southeast Asia. Taipei: National Taiwan Library, 2019.

วิทยานิพนธ์

- Sunh Arunrugstichai. Nationalism and foreign policy: the study of two Phibunsongkram governments (1938-1944, 1948-1957) in Thailand. Master of Arts in Political Science, University of Canterbury, 2000.

หนังสือพิมพ์

Royal Friends from Thailand. Taipei: Taiwan Review, 1 July 1963

Su, Amy. Mandarin Oriental launches in Taiwan. Taipei Times, 19 May 2014

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาอังกฤษ

Lin Hsing-ching. The Royal Project Foundation of Thailand: 40 years of Success.

[Online]. 2012 December. Available from: www.taiwan-panorama.com.

Ministry of Foreign Affairs of Republic of China. ROC Embassies and Missions Abroad.

[Online]. 2024. Available from: www.roc-taiwan.org.

National Development Council. Minister, Liu, Chin-Ching. [Online]. 2024. Available from: www.ndg.gov.tw.

Office of the President of Republic of China. President Tsai expresses condolences on passing of King Bhumibol Adulyadej of Thailand. [Online] 2016, October 17
Available from: www.english.president.gov.tw/NEWS/5009.

Overseas Compatriots Affairs Council News. National Day speech by overseas Chinese representative who has been serving Taiwanese expatriates in Thailand for 50 years. [Online]. 2022, October 10. Available from: www.ocacnews.net/article/321946.

Tatler Asia. Rock Hsu, Chairman of New Kinpo Group. [Online]. 2022. Available from: www.tatlerasia.com.

Thailand Trade and Economic Office. History. [Online]. 2024. Available from: www.tteo.thaiembassy.org.

ภาษาไทย

สงวน ตุลารักษ์. จากบันทึกส่วนหนึ่งของนายสงวน ตุลารักษ์ ในการปฏิบัติงานของ “เสรีไทย”.
สถาบันปรีดี พนมยงค์. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: pridi.or.th.

การสัมภาษณ์

ธงชัย ขาสวัสดิ์. อดีตผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย. สัมภาษณ์. 8 สิงหาคม 2568.

ทวีเกียรติ เจนประจักษ์. อดีตผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย. สัมภาษณ์. 4
กันยายน 2568.

อารยา ณ มโนรม. เลขานุการเอก สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย. สัมภาษณ์. 16 สิงหาคม 2568.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

มติคณะรัฐมนตรี 17 มกราคม 2535 การทบทวนแนวทางปฏิบัติในการเดินทางไปไต้หวันและ
ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไทย

ค่วนมาก

ที่ นร 0205/ว 6

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กท 10300

17 มกราคม 2535

เรื่อง การทบทวนแนวทางปฏิบัติในการเดินทางไปไต้หวันของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไทย
เรียน กระทรวง ทบวง กรม

- อ้างถึง 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนมาก ที่ นร 0203/ว 99
ลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2518
2. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลับ ที่ นร 0202/ว 116
ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2529
3. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลับ ค่วนมาก ที่ นร 0202/ว 3
ลงวันที่ 9 มกราคม 2530

ตามที่ได้ยืมมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจไทย
ต่อไต้หวัน มาเพื่อทราบ นั้น

บัดนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้เสนอแนวทางปฏิบัติใหม่สำหรับการเดินทางไปไต้หวัน
ของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มาเพื่อพิจารณา ดังนี้

1. รัฐบาลไทยยืนยันการรับรองรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า เป็นรัฐบาลอันชอบ
ด้วยกฎหมายของประเทศจีนเพียงรัฐบาลเดียว และรับทราบท่าทีของรัฐบาลจีนว่า มีจีนเพียงประเทศเดียว
และไต้หวันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของดินแดนจีน ที่จะแบ่งแยกมิได้ ตามที่ปรากฏในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการ
สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างไทย-จีน เมื่อ 1 กรกฎาคม 2518
2. ให้เจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องเดินทางไปไต้หวันเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจ วิชาการ
และวัฒนธรรมเท่านั้น
3. ให้กระทรวงเจ้าสังกัดที่จะส่งเจ้าหน้าที่ไปไต้หวัน แจ้งกระทรวงการต่างประเทศ ทราบ
เป็นรายการไปทุกครั้ง
4. ให้ปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดเป็นผู้อนุมัติการเดินทาง โดยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่จะเดินทางไป
เป็นข้าราชการการเมือง ก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการอนุมัติการเดินทางไปประเทศอื่น ๆ
5. ให้เจ้าหน้าที่ที่จะเดินทางไปไต้หวันใช้หนังสือเดินทางธรรมดาแทนหนังสือเดินทางราชการ
6. ไม่ให้มีการออกข่าวประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใด ๆ เกี่ยวกับการเดินทางไปไต้หวัน

/7 ...

ลับ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวจรรรณ คุณมี)

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

27 ต.ค. 2555

ลับ

- 3 -

7. ไม่แสดงตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระหว่างพำนักอยู่ในไต้หวัน และไม่กระทำการใด ๆ ที่แสดงหรือสื่อถึงการรับรองสองจีน รัฐบาลและกึ่งรัฐลักษณะไต้หวัน และไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดกับแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างไทย-จีน เมื่อ 1 กรกฎาคม 2518

8. ไม่ให้มีการจัดทำเอกสารใด ๆ กับฝ่ายไต้หวัน ในลักษณะที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศ อาทิ การจัดทำบันทึกข้อตกลง บันทึกการค้า หรือเอกสารใด ๆ ที่มีการลงนามระบุตำแหน่งทางราชการ หรือมีตราประทับที่แสดงถึงหน่วยราชการของไทย และขอให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจทุกแห่งยึดถือปฏิบัติต่อไปโดยเคร่งครัด

คณะกรรมการกลั่นกรองฯ ฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว มีมติสมควรอนุมัติให้ใช้แนวทางปฏิบัติใหม่ในการเดินทางไปไต้หวันของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไทย และยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่เดิม ตามข้อเสนอของกระทรวงการต่างประเทศ

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2535 อนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ฝ่ายความมั่นคงและการต่างประเทศ

จึงเรียนยืนยันมา ให้ถือปฏิบัติต่อไป/จึงเรียนมาเพื่อทราบ เพื่อถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

นาวาอากาศเอก

(โสภณ สุวรรณจริ)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองประมวลและคัดตามผลมติคณะรัฐมนตรี

โทร. 2827193

โทรสาร 2826355

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวจารุวรรณ คูณมิ)

เจ้าหน้าที่งานธุรการชำนาญงาน

27/ธ.ค. 2555

ลับ

ภาคผนวก ข.

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 13 สิงหาคม 2536 แนวทางปฏิบัติของหน่วยราชการต่าง ๆ
ในการติดต่อกับฝ่ายใต้หวัน

ที่ นร ๐๒๐๑/ว ๑๓๖

ลับ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๑๐๐

๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๖

เรื่อง แนวทางปฏิบัติของหน่วยราชการต่าง ๆ ในการติดต่อกับฝ่ายใต้หวัน

เรียน กระทรวง ทบวง กรม

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลับ คำแนวก ที่ นร ๐๒๐๑/ว ๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๕

ตามที่ได้อนุมัติมติคณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเดินทางไปใต้หวันของข้าราชการ
และพนักงานรัฐวิสาหกิจของไทย มาเพื่อทราบ นั้นบัดนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้เสนอแนวทางปฏิบัติของหน่วยราชการต่าง ๆ
ในการติดต่อกับฝ่ายใต้หวัน มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ดังนี้๑. นโยบายของไทยในการติดต่อกับใต้หวันจำกัดการติดต่อเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ
วิชาการ และวัฒนธรรมเท่านั้น๒. หน่วยราชการที่จะติดต่อกับฝ่ายใต้หวันพึงหลีกเลี่ยงการติดต่อในลักษณะที่เป็นทางการ
เพื่อสอดคล้องกับหลักการและแนวทางที่เคยยึดปฏิบัติมา๓. ในการพบปะกับบุคคลสำคัญหรือเจ้าหน้าที่ทางการของใต้หวันข้าราชการของ
หน่วยราชการต่าง ๆ ในทุกระดับควรระมัดระวังมิให้ส่งผลเป็นการแสดงออกถึงการติดต่ออย่างเป็นทางการ
โดยเฉพาะข้าราชการระดับรัฐมนตรีว่าการขึ้นไป ควรหลีกเลี่ยงการให้พบในสถานที่ราชการ และการออกข่าว
ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่อาจส่งผลสะท้อนถึงการติดต่ออย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบ
ต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศ เสนอเพิ่มเติมว่า เนื่องจากในปัจจุบันมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๕
ครอบคลุมกรณีที่เกี่ยวข้องมาแล้ว จึงขอเพิ่มเติมว่า๑. ให้ทุกส่วนราชการยังคงถือปฏิบัติตามแนวทางในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕
มกราคม ๒๕๓๕ ต่อไป แต่ให้ขยายไปถึงการปฏิบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น รัฐมนตรีช่วย

/และขอให้...

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวจรรยาพร สุภูมิ)

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
27 ส.ค. 2556

ฉบับ

- ๖ -

และขอให้เพิ่มความระมัดระวังทั้งในกรณีเจ้าหน้าที่ยังรัฐบาลไทยเดินทางไปไต้หวัน และกรณีที่ต้องต้อนรับหรือเจรจากับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไต้หวันที่เดินทางมายังประเทศไทย

๒. ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งมติคณะรัฐมนตรีใหม่ไปยังทุกส่วนราชการ เพื่อดำเนินการให้เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกันต่อไป
คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบแนวทางที่หน่วยงานต่าง ๆ พึงปฏิบัติในการติดต่อกับฝ่ายไต้หวัน ตามที่กระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเสนอเพิ่มเติม และให้ถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนย้แนมา / จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ไมก

(นายปรี จุติกานนท์)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองกลาง
โทร. ๒๕๑๒๕๐
โทรสาร ๒๕๖๒๕๕
T/A2

สำเนาถูกต้อง
(นางสาวจรรยาพร คุณมี)
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
27/2/2556

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายสันต์ อรุณรัชต์ชัย

ประวัติการศึกษา

- B.A. (Hon.) in Political Science มหาวิทยาลัย Canterbury นิวซีแลนด์
- M.A. (Distinction) in Political Science มหาวิทยาลัย Canterbury นิวซีแลนด์

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2547 เจ้าหน้าที่การทูต 4 สำนักนโยบายและแผน
- พ.ศ. 2548 เจ้าหน้าที่การทูต 5 สำนักงานรัฐมนตรี
- พ.ศ. 2549 เจ้าหน้าที่การทูต 5 สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ไทเป
- พ.ศ. 2552 เจ้าหน้าที่การทูต 6 สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ไทเป
- พ.ศ. 2554 นักการทูตชำนาญการ กองหนังสือเดินทาง กรมการกงสุล
- พ.ศ. 2556 กงสุล สถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส
- พ.ศ. 2560 นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) กองหนังสือเดินทาง กรมการกงสุล
- พ.ศ. 2562 นักการทูตชำนาญการพิเศษ กองหนังสือเดินทาง กรมการกงสุล
- พ.ศ. 2564 รองผู้อำนวยการใหญ่ (อัครราชทูตที่ปรึกษา) สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ไทเป
- พ.ศ. 2568 ผู้อำนวยการกองตรวจลงตราและเอกสารเดินทางคนต่างด้าว กรมการกงสุล

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการกองตรวจลงตราและเอกสารเดินทางคนต่างด้าว